



Evaluatie
Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan
2016

Gemeente 's-Hertogenbosch
Afdeling Onderzoek & Statistiek

September 2016

Samenvatting

Veilig uitgaan is een item dat niet meer is weg te denken uit het gemeentelijk veiligheidsbeleid. De Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVU) helpt de gemeente, horecaondernemers en politie samen de veiligheid in een uitgaansgebied te verbeteren. Een uitgaansgebied met aandacht voor veiligheid komt de werkomgeving van het horecapersoneel en de politie ten goede. Deze evaluatie gaat in op het uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch.

In deze evaluatie wordt extra aandacht besteedt aan het sluitingstijdenbeleid. De gemeente 's-Hertogenbosch voert sinds 1 juli 2015 een pilot uit met betrekking tot het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken in de gemeente 's-Hertogenbosch (zie § 9.4). Voorwaarde voor deze pilot is dat de pilot wordt geëvalueerd. Hiervoor heeft vorig jaar een extra meting plaatsgevonden, een zogenaamde nulmeting. Nu – 1 jaar later – wordt het effect van de pilot geëvalueerd. Hierdoor kunnen we uitspraken doen over de effecten van de pilot.

De verwachting van het verruimen van de venstertijden bij nachtzaken vooraf was^e:

- Minder incidenten op straat;
- Minder discussie met bezoekers aan de deur (en dus minder overlast); de venstertijd voor alcohol schenkende horecazaken met een weekendonthefving is 3:00 uur (open tot 4.00 uur). Met het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken kunnen de portiers van de horecazaken met deze weekendonthefving bezoekers tussen 3:00 uur en 3:30 uur doorsturen naar de nachtzaken;
- Hierdoor staat er minder druk op portiers/horecaondernemers en het woon- en leefklimaat^e.

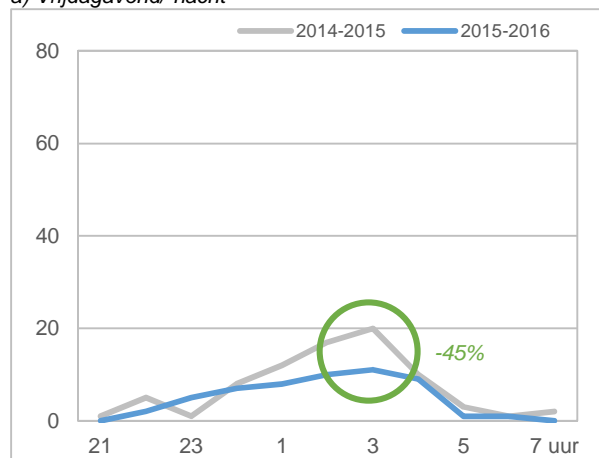
Minder incidenten op straat?

Eén van de aanleidingen om een pilot uit te voeren met het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken was een piek van het uitgaansgeweld op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur (zie § 3.1). Dit was het tijdstip tussen de venstertijden en sluitingstijden. Door het invoeren van de ruimere venstertijden was de verwachting dat deze piek 'breder' zou worden.

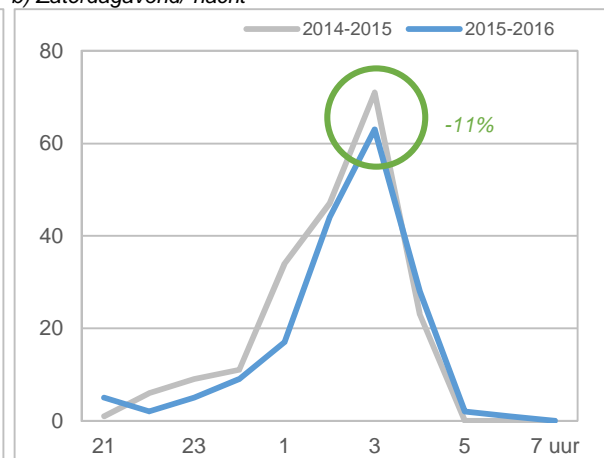
Sinds de invoering van de pilot is het uitgaansgeweld op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur met 11 procent afgenomen. Op de vrijdagavond daalde het aantal geweldsincidenten op dit tijdstip met zelfs 45 procent. Ook in de uren ervoor en erna nam het aantal geweldsincidenten af of bleef ongeveer gelijk. In totaal daalde het aantal geweldsincidenten op de vrijdagavond met 33 procent en op zaterdagavond met 13 procent.

Figuur 1: Spreiding geweldsincidenten per uitgaansavond in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)

a) Vrijdagavond/-nacht



b) Zaterdagavond/-nacht



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

Minder discussie met bezoekers aan de deur?

Zestig procent van de horecaondernemers vindt het (heel) goed dat nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers mogen binnenlaten. Zij geven onder andere aan dat dit komt doordat er minder discussie is aan de deur en dat er een natuurlijker verloop/meer spreiding is van het uitgaanspubliek^d. Dit is ook de ervaring van de KHN. Het verruimen van de venstertijden brengt meer rust in het uitgaansgebied; het uitgaanspubliek is minder gehaast om op tijd naar een nachtzaak te gaan. Door de spreiding van de venstertijden blijven bezoekers nu langer in de '4-uurszaken' voor men naar een nachtzaak gaat. Ook als de bezoekers hier niet meer binnen mogen na 3.00 uur, dan kunnen zij tot 3.30 uur worden doorgestuurd naar de nachtzaken. Doordat ze een alternatief hebben is er minder discussie aan de deur. Dit zorgt volgens de KHN voor minder druk op de portiers, zowel van de '4-uurszaken' als van de nachtzaken. Het horecadetachment van de politie geeft aan dat het nog steeds erg druk is op straat na 3.00 uur. Ze ervaren echter geen negatieve effecten van het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken^e.

Minder druk op het woon- en leefklimaat?

De verwachting was dat er door:

- minder incidenten op straat en
- minder discussie met bezoekers aan de deur er
- minder druk op het woon- en leefklimaat in het centrum zou ontstaan.

Ten opzichte van 2015 voelen minder centrumbewoners zich wel eens onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Ook geven minder centrumbewoners aan dat er in het uitgaansgebied *vaak* sprake is van discriminatie, vrouwen die ongewenste aandacht krijgen, bedreiging, zakkenrollen/beroving en dronken mensen op straat. Op de meeste andere delicten en overlastsituaties worden geen noemenswaardige verschillen gevonden^c.

Wel geven meer centrumbewoners aan dat er *vaak* geluidsoverlast is, zowel van uitgaanspubliek als van horecagelegenheden^c. Volgens de politieregistraties heeft de pilot geen negatief effect op de geluidsoverlast. In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werden er op de uitgaansavonden 37 procent minder incidenten van geluidsoverlast door de politie geregistreerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. Echter, het aantal incidenten van geluidsoverlast rond het tijdstip van de venstertijden (3.00/3.30 uur) is ongeveer gelijk gebleven^a.

Overall geven ten opzichte van vorig jaar meer centrumbewoners aan dat de horeca gerelateerde overlast in de afgelopen twaalf maanden is toegenomen. In 2016 geeft veertien procent van de centrumbewoners die *niet* uitgaan dit aan, versus vijf procent in 2015^c.

Inhoudsopgave

1.	Inleiding	6
1.1	Aanleiding	6
1.2	Uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch	6
1.3	Pilot venstertijden nachtzaken	7
1.4	Leeswijzer	7
2.	Veiligheidsbeleving	9
2.1	Veiligheidsbeleving rond uitgaansgelegenheden	9
2.2	Veiligheidsbeleving tijdens het uitgaan	9
2.3	(Voorzorgs)maatregelen om veiligheid tijdens het uitgaan te vergroten	11
2.4	Beoordeling veiligheid tijdens het uitgaan.....	11
3.	Uitgaansgeweld	12
3.1	Ontwikkelingen geweldsincidenten	12
3.2	Geweldsvormen	14
3.3	Locaties	15
3.4	Beleving geweldsincidenten	16
4.	Zakkenrollen en straatroof	18
5.	Discriminatie	20
6.	Overlast en verloedering	21
6.1	Verloedering	21
6.2	Geluidsoverlast	22
6.3	Horeca gerelateerde overlast.....	25
6.4	Taxivervoer en -overlast.....	26
6.5	Alcohol- en drugsoverlast.....	28
7.	Alcohol- en drugsgebruik	29
7.1	Alcoholgebruik.....	29
7.2	Alcoholgebruik 18-minners	30
7.3	Drugsgebruik	30

8.	Toezicht en handhaving	31
8.1	Toezichthouders.....	31
8.2	Aanpak alcoholgerelateerd uitgaansgeweld	32
8.3	Cameratoezicht.....	32
8.4	ZSM-werkwijze	33
8.5	Lokaalverbod.....	33
8.6	Gebiedsontzegging	34
9.	Horeca	35
9.1	Deurbeleid	35
9.2	Verdediging en beveiliging	36
9.3	Sluitingstijdenbeleid	37
9.4	Pilot venstertijden.....	38
Bijlage A:	Bronnen	43
Bijlage B:	Wijken en buurten in 's-Hertogenbosch.....	47

1. Inleiding

1.1 Aanleiding

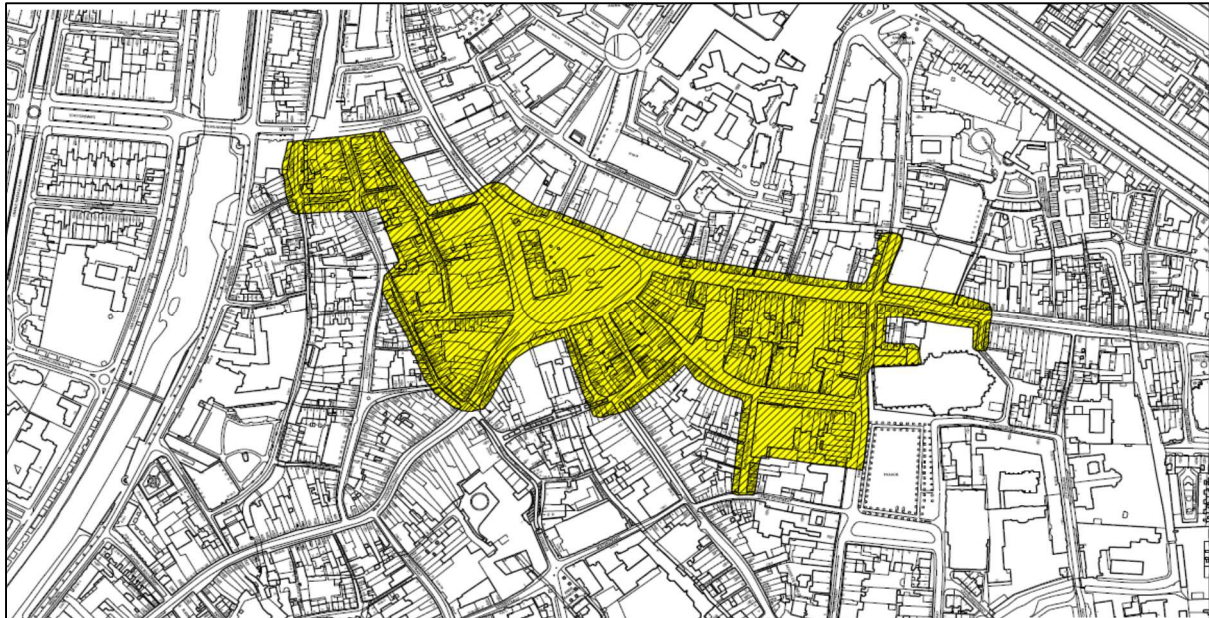
Veilig uitgaan en veilige evenementen zijn benoemd als één van de drie prioriteiten in het gemeentelijk veiligheidsbeleid (Integraal Veiligheidsplan 2015-2018). De Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan (KVU) helpt de gemeente, politie en horecaondernemers om samen de veiligheidsproblemen in het uitgaansgebied aan te pakken. Het doel is partijen samenbrengen, problemen in kaart brengen en samen oplossen. Om de voortgang van de KVU te monitoren, wordt de KVU tweejaarlijks geëvalueerd. Het achterliggende doel is verbetering: wat gaat er goed en wat is voor verbetering vatbaar?

In deze evaluatie wordt extra aandacht besteed aan het sluitingstijdenbeleid. De gemeente 's-Hertogenbosch voert sinds 1 juli 2015 een pilot uit met betrekking tot het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken in de gemeente 's-Hertogenbosch (zie § 9.4). Voorwaarde voor deze pilot is dat de pilot wordt geëvalueerd. Hiervoor heeft vorig jaar een extra meting plaatsgevonden, een zogenaamde nulmeting. Nu – 1 jaar later – wordt het effect van de pilot geëvalueerd. Hierdoor kunnen we uitspraken doen over de effecten van de pilot.

1.2 Uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch

Deze evaluatie gaat in op het uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch. Het centrum is te verdelen in een drietal horeca-hotspots waar de meeste bedrijvigheid van 'harde' horeca (cafés en discotheken) plaatsvindt en die het overgrote deel van het publiek trekken. De horeca-hotspots van 's-Hertogenbosch zijn de Parade/Torenstraat, de Markt en Karrenstraat/Uilenburg (zie afbeelding 1). De drie horeca-hotspots liggen in de twee buurten 'Binnenstad centrum' (Markt, Karrenstraat/Uilenburg) en 'Binnenstad oost' (Parade/Torenstraat)¹. Deze twee buurten rekenen we in deze evaluatie tot het *centrum* van 's-Hertogenbosch. De analyses in deze rapportage zijn toegespitst op de donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond en -nacht (21.00-08.00 uur)².

Afbeelding 1: Uitgaansgebied Binnenstad



¹ In bijlage B is een overzichtkaart opgenomen van alle wijken en buurten van de gemeente 's-Hertogenbosch.

² De donderdagavond/-nacht is geen 'officiële' uitgaansavond. De donderdagavond/-nacht wordt wel meegenomen in de analyse, omdat er op deze avond een redelijk grote groep mensen uit gaat, waaronder veel studenten. Het bezoekersaantal is echter beduidend lager dan op de vrijdag- en zaterdagavond/-nacht.

Aan dit onderzoek hebben ongeveer 2.000 personen meegewerkt die wel eens uitgaan. Circa zestig procent van hen gaat minimaal één keer per maand uit; vijftien procent gaat minstens één keer per week uit. Bijna de helft van de respondenten gaat uit tot 2.00 uur of later; vijftien procent gaat uit tot 4.00 of 5.00 uur. Het populairst is het bezoeken van restaurants (84%), terrassen (76%), cafés (72%), theater/bioscoop (69%) en festivals (63%). Een kleinere groep uitgaanders bezoekt graag poppodia/muziekconcerten (24%) en clubs/discotheken (18%)^c.

1.3 Pilot venstertijden nachtzaken

In deze evaluatie wordt extra aandacht besteed aan het sluitingstijdenbeleid. De gemeente 's-Hertogenbosch voert een pilot uit met betrekking tot het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken in de gemeente 's-Hertogenbosch (zie § 9.4). Venstertijden zijn de tijden waarop horecazaken bezoekers binnen mogen laten. Buiten de venstertijden mogen horecazaken geen nieuwe bezoekers meer binnenlaten; bezoekers mogen de horecazaak alleen verlaten. Sinds 1 juli 2015 draait er een pilot met betrekking tot het *verruimen* van de venstertijden van de nachtzaken in het centrum van 's-Hertogenbosch. De venstertijden voor alcohol schenkende horecazaken met een weekendontheffing bleef 3.00 uur (open tot 4.00 uur). De venstertijden van de nachtzaken (open tot 5.00 uur) zijn met de pilot verruimd van 3.00 tot 3.30 uur. Verwacht wordt dat het verruimen van de venstertijden voor nachtzaken leidt tot minder discussies en escalaties aan de deur en tot minder overlast in de periode tussen 3.00 en 3.30 uur.

In deze evaluatie brengen we de effecten van het één jaar verruimen van de venstertijden van nachtzaken in beeld. We vergelijken de politiecijfers van het afgelopen jaar met de cijfers van een jaar eerder. Dus de pilotperiode 1 juli 2015 tot en met 30 juni 2016 versus de voorgaande periode 1 juli 2014 tot en met 30 juni 2015. Hierbij spreken we van periode 2015-2016 versus periode 2014-2015.

In juni 2015 en juni 2016 verzamelden we via vragenlijsten belevingscijfers van uitgaanspubliek, centrumbewoners en horecaondernemers. Hierdoor kunnen we de veiligheids- en overlastbeleving van voor de pilot (juni 2015) vergelijken met de beleving een jaar na het verruimen van de venstertijden (juni 2016). Hierbij spreken we van 2015 versus 2016.

In de hele evaluatie worden vergelijkingen gemaakt op basis van de hierboven genoemde periodes. In het laatste hoofdstuk wordt dieper ingegaan op de pilot venstertijden en op de behaalde resultaten.

1.4 Leeswijzer

In dit rapport wordt het veilig uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch geëvalueerd. In hoofdstuk twee komt allereerst de veiligheidsbeleving aan bod. In de daarop volgende hoofdstukken volgen de onderwerpen uitgaansgeweld, zakkenrollen en straatroof, discriminatie, overlast en verloedering en alcohol- en drugsgebruik. De laatste twee hoofdstukken gaan in op toezicht en handhaving in het uitgaansgebied en op de horeca. Het laatste hoofdstuk wordt afgesloten met de effecten van de pilot venstertijden.

In de evaluatie wordt gebruik gemaakt van diverse bronnen. Bijvoorbeeld van politiecijfers, het Digipanel Veilig Uitgaan en input uit bijeenkomsten met veiligheidspartners. In de tekst wordt met *eindnoten* aangegeven van welke bron de informatie afkomstig is. Ook wordt dit bij elk figuur vermeld. In bijlage A staan de gebruikte bronnen beschreven.

Eindnoten:

- a Politiecijfers (INP)
- b Discriminatiecijfers RADAR
- c Digipanel Veilig Uitgaan
- d Vragenlijst horecaondernemers
- e Kwalitatieve informatie
- f Veiligheidsmonitor

In de teksten worden de belangrijkste resultaten en ontwikkelingen beschreven. Om de effecten van de pilot verruimen venstertijden nachtzaken inzichtelijk te maken, wordt er in ieder geval een vergelijking gemaakt ten opzichte van (2014-)2015 (zie § 1.3). Waar mogelijk worden ook de ontwikkelingen sinds 2013 gepresenteerd.

Enkele (deel)vragen zijn door weinig respondenten beantwoord. Als minder dan 50 respondenten een vraag hebben beantwoord, worden de resultaten niet in een figuur geïllustreerd. De resultaten worden in dat geval alleen (globaal) in de tekst besproken³. Bij elke figuur wordt in de titel het aantal respondenten genoemd dat de vraag in 2016 heeft beantwoord (n).

In het rapport zijn twee bijlagen opgenomen. In bijlage A worden de gebruikte bronnen beschreven. In bijlage B is een overzichtskaart opgenomen van alle wijken en buurten van 's-Hertogenbosch.

³ Dit wordt gedaan vanwege de betrouwbaarheid van de resultaten. Hoe minder respondenten een vraag hebben beantwoord, hoe voorzichtiger uitkomsten geïnterpreteerd dienen te worden. De resultaten zijn dan niet representatief, maar indicatief van aard.

2. Veiligheidsbeleving

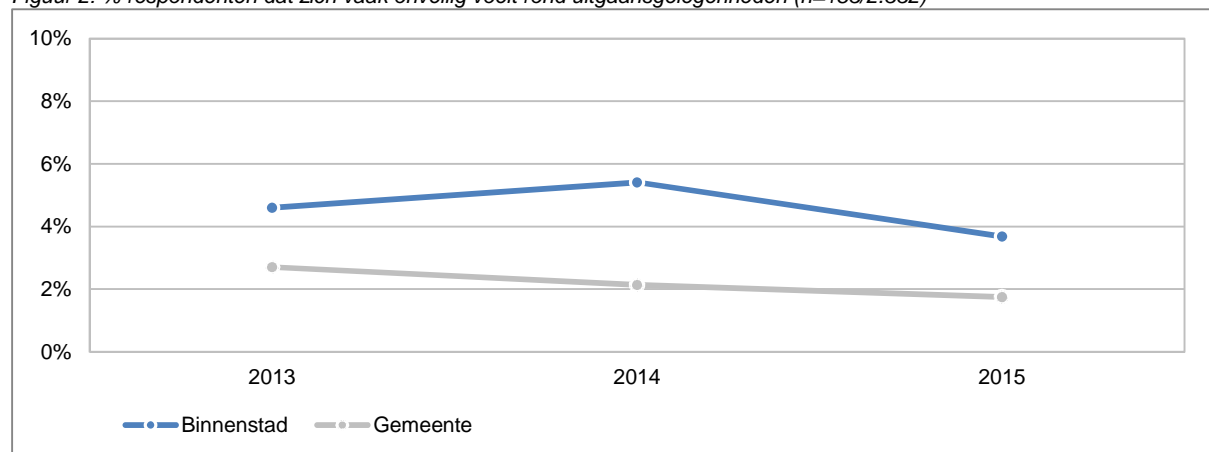
In dit hoofdstuk staat centraal hoe de respondenten de veiligheid in het uitgaansgebied beleven. Hierbij wordt onderscheidt gemaakt tussen uitgaanspubliek en centrumbewoners. Hoeveel mensen voelen zich onveilig? Waarom voelt men zich onveilig en op welke plekken? En neemt men (voorzorgs)maatregelen om de veiligheid tijdens het uitgaan te vergroten?

2.1 Veiligheidsbeleving rond uitgaansgelegenheden

In de veiligheidsmonitor wordt tweejaarlijks onderzocht hoeveel mensen zich onveilig voelen rondom uitgaansgelegenheden. De meest recente resultaten zijn van 2015. Ongeveer twee procent van de inwoners voelt zich *vaak* onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Daarnaast voelt 21 procent zich hier *soms* onveilig. Dit is ongeveer hetzelfde als in 2014. Als we inzoomen naar de inwoners van de Binnenstad, dan blijkt dat vier procent van de Binnenstadbewoners zich *vaak* onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden. Een jaar eerder gaf vijf procent van de Binnenstadbewoners dit nog aan^f.

Een prioriteit in het Integraal Veiligheidsplan 2015-2018 is 'veilig uitgaan en veilige evenementen'. Een doelstelling is dat in 2018 maximaal twee procent van de inwoners zich *vaak* onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden. Deze doelstelling wordt vooralsnog gehaald.

Figuur 2: % respondenten dat zich vaak onveilig voelt rond uitgaansgelegenheden (n=183/2.332)



Bron: Veiligheidsmonitor 2016

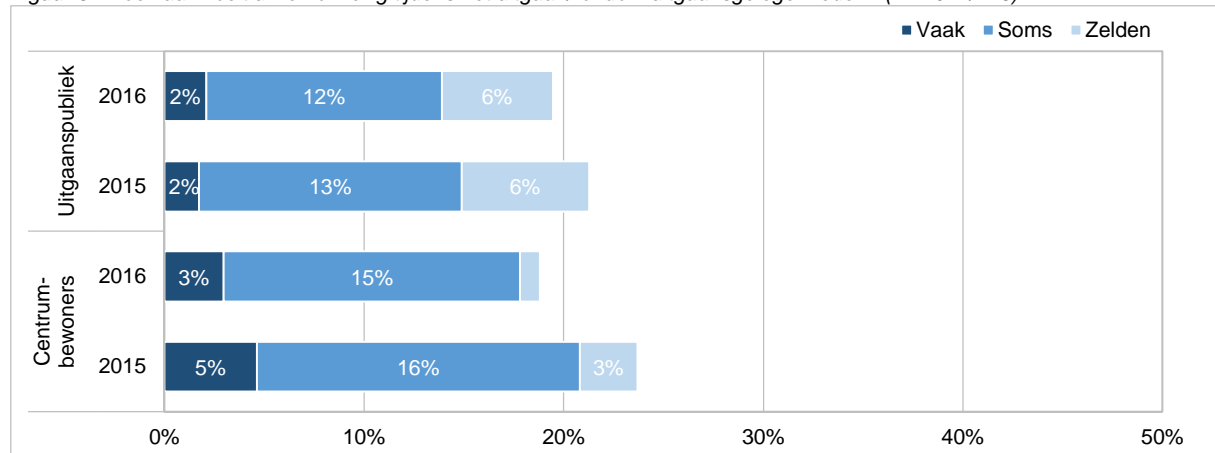
2.2 Veiligheidsbeleving tijdens het uitgaan

Ook in het Digipanel is gevraagd hoe vaak men zich onveilig voelt rondom uitgaansgelegenheden. Ongeveer één op de vijf respondenten voelt zich hier wel eens onveilig^c.

Van het uitgaanspubliek voelt twintig procent zich wel eens onveilig tijdens het uitgaan. Twee procent van het uitgaanspubliek voelt zich *vaak* onveilig. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar. Van de centrumbewoners voelt 19 procent zich wel eens onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Drie procent van de centrumbewoners voelt zich *vaak* onveilig. Dit is een verbetering ten opzichte van vorig jaar. Toen voelde 24 procent zich *wel eens* onveilig rondom uitgaansgelegenheden, waarvan vijf procent *vaak*^c.

De kans dat men zich onveilig voelt is groter als men tot later op stap gaat. Van het uitgaanspubliek dat tot 3.00 uur of later op stap gaat voelt gemiddeld 29 procent zich wel eens onveilig tijdens het uitgaan. Vooral jongeren en jongvolwassenen (t/m 29 jaar) gaan tot diep in de nacht uit^c.

Figuur 3: Hoe vaak voelt u zich onveilig tijdens het uitgaan/rondom uitgaansgelegenheden? (n=2.071/146)



Bron: Digipanel

De locaties waar men zich het vaakst onveilig voelt zijn^c:

1. Parade
2. Karrenstraat (en aansluitende steegjes)
3. Markt (Pensmarkt/Schape Markt/Marktstraat)
4. Station(somgeving)
5. Hinthamerstraat
6. Uilenburg/Visstraat
7. Torenstraat
8. Kerkstraat

De gemeente, politie en de Koninklijke Horeca Nederland (KHN) afdeling 's-Hertogenbosch vinden de genoemde locaties niet verassend. De Parade wordt het vaakst genoemd als locatie waar men zich onveilig voelt. De KHN geeft aan dat de Parade de locatie is met de grootste concentratie van horeca en evenementen. Er komt op de Parade meer uitgaanspubliek dan op de andere locaties en ook de differentiatie van het uitgaanspubliek is groter op de Parade. De politie geeft aan dat er op de Parade ook groepen jongens komen die niet op stap zijn, maar komen om te 'kijken'. Daarnaast is de Parade ook een doorgangsrout^e.

Meerdere respondenten geven aan dat er geen specifieke locaties zijn waar men zich onveilig voelt, maar in straten in het centrum die 'verlaten' zijn, de kleine straten en steegjes. Ook voelen meerdere respondenten zich onveilig in de buurt van de verschillende parkeergarages/-plaatsen en fietskelders die het centrum telt^c.

De personen die zich onveilig voelen geven aan dat deze gevoelens worden veroorzaakt door groepen (luidruchtige) jongeren/mannen, veelal onder invloed van alcohol en/of drugs en/of van buitenlandse afkomst. Ook naropen, agressiviteit en vechtpartijen in het uitgaansgebied zorgen ervoor dat respondenten zich geïntimideerd en onveilig voelen. Hierbij worden ook onzure types en aanstootgevend gedrag genoemd (mannen die vrouwen lastig vallen). Een deel van het uitgaanspubliek voelt zich onveilig als men alleen over straat moet en/of op verlaten, stille en/of donkere plekken, terwijl een ander deel zich weer onveilig voelt op drukke plekken, bijvoorbeeld bij het tegelijkertijd sluiten van horecagelegenheden. Verder worden ook hardrijdende scooters en taxi's genoemd, en de afwezigheid van of het optreden door politie en portiers. Aanvullend geven centrumbewoners aan zich onveilig te voelen door de verloederding van de omgeving, onder andere door vernielingen, kapot glas op straat en wildplassen. Enkele personen voelen zich onveilig vanwege mogelijke confrontaties omdat men homoseksueel is en enkele andere personen naar aanleiding van berichten in de media (van lokale vechtpartijen tot internationaal terreur)^c.

Ook horecaondernemers geven aan dat groepen jongeren/mannen, veelal onder invloed van alcohol en/of drugs en/of van buitenlandse afkomst de grootste problemen veroorzaken in het uitgaansgebied. Verder geven zij aan dat problemen worden veroorzaakt door specifieke groepen mensen, zoals vrijgezellenfeesten. Ook mensen/groepen die niet binnen mogen (bijv. door venstertijden) en op straat blijven hangen worden gezien als een probleem^d.

2.3 (Voorzorgs)maatregelen om veiligheid tijdens het uitgaan te vergroten

Bijna dertig procent van het uitgaanspubliek (29%) neemt voorzorgsmaatregelen om de eigen veiligheid tijdens het uitgaan te vergroten. Vrouwen (36%) doen dit vaker dan mannen (24%). De respondenten geven aan extra alert te zijn; ze letten goed op wat er om hen heen gebeurt. Veel respondenten geven aan bepaalde cafés/straten te vermijden (bijvoorbeeld Parade en Karrenstraat), maar ook donkere/verlaten plekken te vermijden. Ook gaat men contact met bijvoorbeeld vreemden, groepen en onruststokers uit de weg^c.

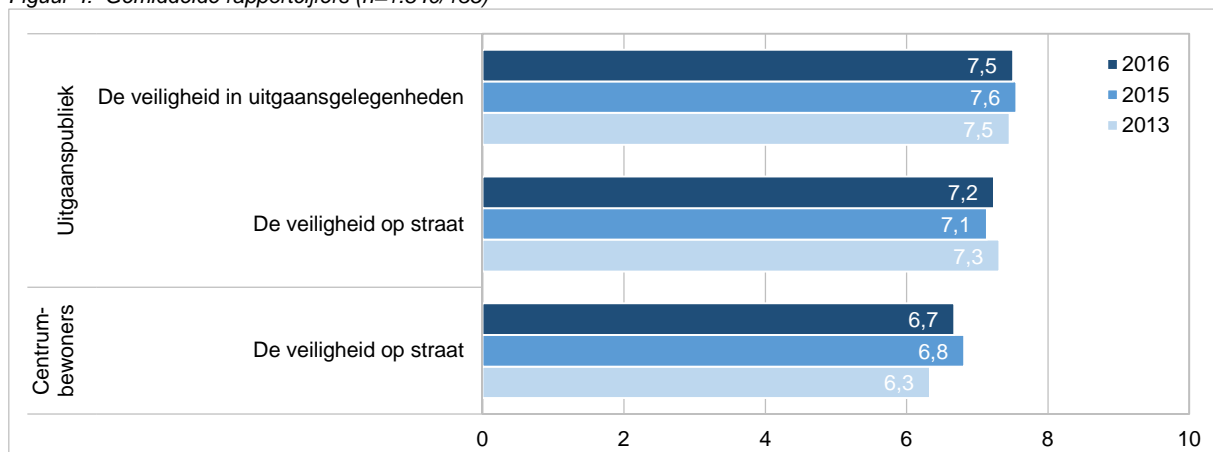
Veel respondenten zorgen ervoor dat ze 's avonds/'s nachts niet alleen over straat gaan, maar altijd samen met anderen. Mocht het voorkomen dat men wel alleen over straat moet, dan gaat men in plaats van te voet, liever met de fiets/auto/taxi naar huis. Spullen worden veilig opgeborgen, en alleen noodzakelijke spullen worden meegenomen, bijvoorbeeld niet de hele portemonnee, maar alleen contant geld en/of de pinpas. Ook worden dure spullen thuisgelaten, zoals dure jassen en sieraden. Enkele vrouwen geven aan rekening te houden met hun kledingkeuze (niet te bloot/uitdagend)^c.

Andere maatregelen die worden genomen is niet te veel alcohol drinken, op tijd naar huis, de fiets in de bewaakte fietsenstalling zetten en (opgeladen) mobiele telefoon bij de hand. Enkele personen geven aan iets bij zich te hebben dat als wapen kan dienen. Bijvoorbeeld een bos sleutels of een busje deodorant^c.

2.4 Beoordeling veiligheid tijdens het uitgaan

Alles overziend beoordeelt het uitgaanspubliek de veiligheid in de *uitgaansgelegenheden* met het rapportcijfer 7,5 en de veiligheid *op straat* met het rapportcijfer 7,2. Ook de centrumbewoners beoordelen de veiligheid op straat tijdens de uitgaansavonden met een voldoende. Hiervoor geven zij het gemiddelde rapportcijfer 6,7. De veiligheid tijdens het uitgaan wordt door zowel het uitgaanspubliek als de centrumbewoners ongeveer hetzelfde beoordeeld als vorig jaar^c.

Figuur 4: Gemiddelde rapportcijfers (n=1.840/135)



Bron: Digipanel

3. Uitgaansgeweld

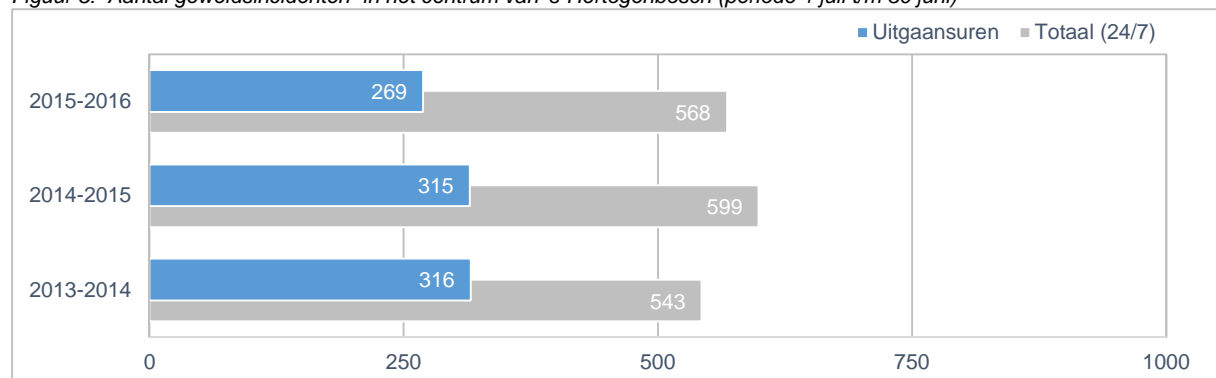
In dit hoofdstuk staat centraal de mate waarin geweld plaatsvindt tijdens het uitgaan. Hoe ontwikkelen de geweldsdelicten zich? Wanneer vinden de geweldsincidenten plaats? Op welke locaties? En over welke geweldsvormen gaat het? De huidige situatie en de ontwikkelingen worden gepresenteerd aan de hand van politiecijfers en de beleving van respondenten.

3.1 Ontwikkelingen geweldsincidenten

In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werden minder geweldsincidenten door de politie geregistreerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. In twaalf maanden tijd werden er door de politie 269 geweldsincidenten tijdens de uitgaansuren geregistreerd. In de periode juli 2014 tot en met juni 2015 betrof dit 315 incidenten. Dit is een afname van vijftien procent^a.

Deze afname is groter dan de afname van het totaal aantal geweldsincidenten in het centrum (24/7). In totaal nam het aantal geweldsincidenten in het centrum met vijf procent af^a.

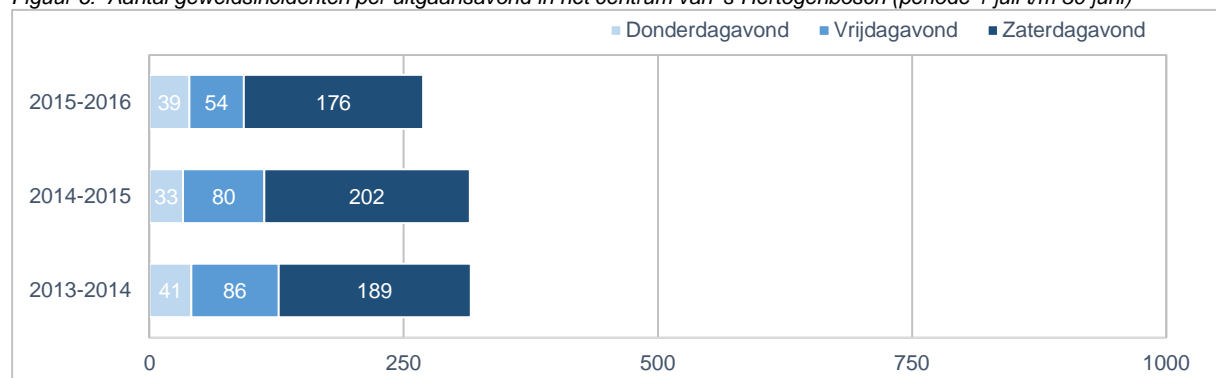
Figuur 5: Aantal geweldsincidenten⁴ in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

Als we inzoomen op de verschillende uitgaansavonden, dan blijkt dat de afname van het uitgaansgeweld het sterkst is afgenomen op vrijdag- (-33%) en zaterdagavond (-13%). Daarentegen steeg het aantal geweldsincidenten op de donderdagavond wel licht. Wel blijft dit de uitgaansavond waarop de minste geweldsincidenten plaatsvinden^a.

Figuur 6: Aantal geweldsincidenten per uitgaansavond in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)

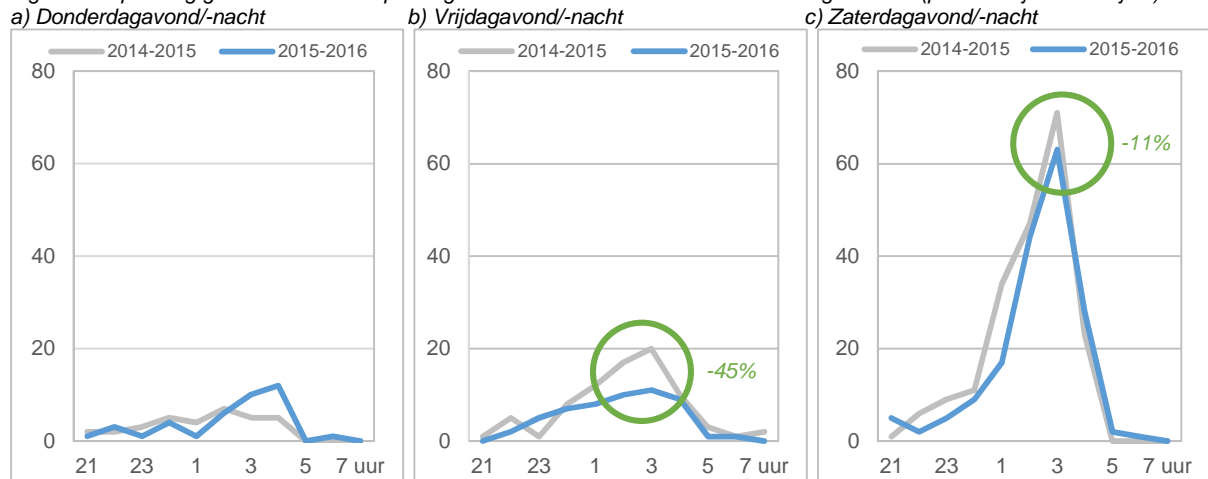


Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

⁴ Definitie geweld: bij de politie geregistreerde incidenten van bedreiging, mishandeling en openlijk geweld (reikwijdte).

Eén van de aanleidingen om een pilot uit te voeren met het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken (zie § 9.4) was een piek van het uitgaansgeweld op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur. Sinds de invoering van de pilot is op dit tijdstip een afname van 11 procent van de geweldsincidenten gerealiseerd. Op de vrijdagavond daalde het aantal geweldsincidenten op dit tijdstip met zelfs 45 procent. Ook in de uren ervoor en erna nam het aantal geweldsincidenten af of bleef ongeveer gelijk^a.

Figuur 7: Spreiding geweldsincidenten per uitgaansavond in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

De politie vindt de daling van het aantal incidenten op de vrijdagavond niet verrassend. De horeca is op de vrijdagavond beperkter open en er is minder uitgaanspubliek. De politie geeft wel aan dat het op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur erg druk is; niet veel anders dan vorig jaar. De piekdrukke ligt nu meer rond 3.00 uur; vorig jaar was dit rond 3.30 uur. De nachtzaken worden op de zaterdagavonden druk bezocht. Hier begint de uitloop om 4.30 uur^e.

3.2 Geweldsvormen

Geweld is een breed begrip. We maken daarom onderscheid tussen enkele varianten van geweld: bedreiging, ruzie/twist, vechtpartij, eenvoudige mishandeling, zware mishandeling, openlijk geweld en overig⁵.

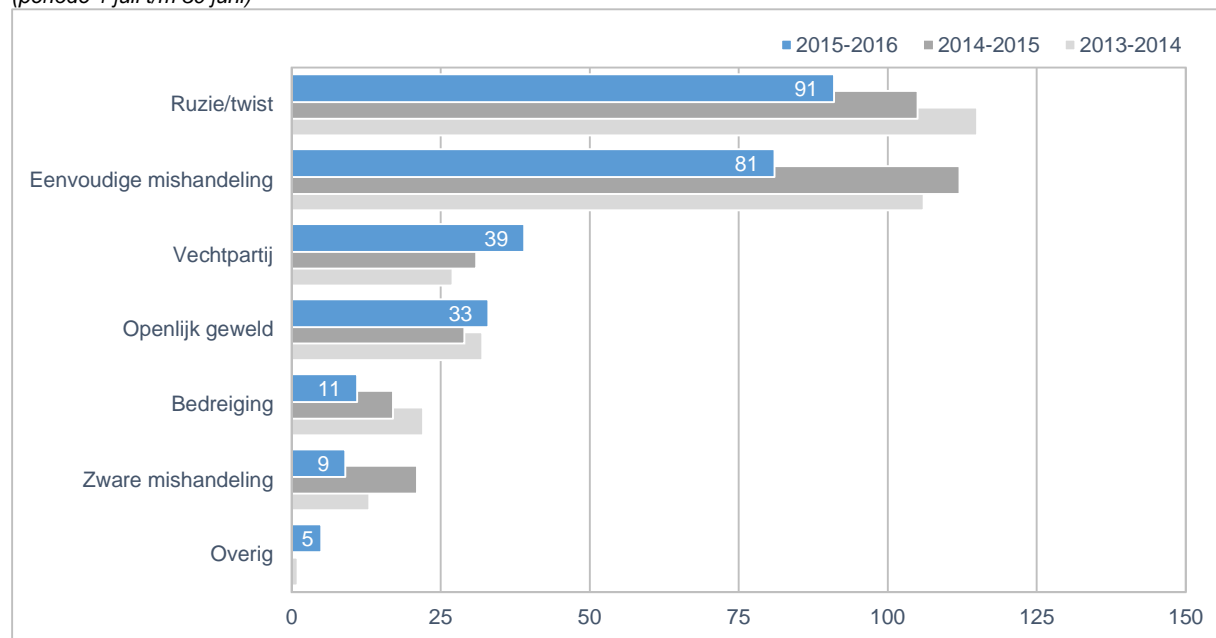
In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 was de meest voorkomende geweldsvorm 'ruzie/twist'. Dit is geen fysiek geweld, maar betreft scheldpartijen, ruzies en andere conflicten. In deze periode waren er 91 incidenten van ruzie/twist. Het aantal incidenten van ruzie/twist is met 13 procent afgenomen ten opzichte van dezelfde periode in 2014-2015^a.

Een andere geweldsvorm die relatief veel voorkomt is eenvoudige mishandeling. Ook het aantal incidenten van eenvoudige mishandeling is de laatste jaren gedaald. Dit daalde in één jaar tijd met 28 procent. Verder daalde ten opzichte van 2014-2015 ook het aantal bedreigingen (-35%) en zware mishandelingen (-57%)^a.

Het aantal incidenten van openlijk geweld is de afgelopen jaren ongeveer hetzelfde gebleven. Openlijk geweld is het openlijk in vereniging (groep mensen) plegen van geweld tegen personen. Niet alleen de geweldplegers zijn schuldig aan de openlijke geweldpleging, ook degenen die niets doen maar wel deel uitmaken van de groep geweldplegers. In de periode 2015-2016 waren er 33 incidenten van openlijk geweld^a.

Een negatieve ontwikkeling is een stijgend aantal vechtpartijen. In de periode 2013-2014 werden er door de politie 27 vechtpartijen geregistreerd. Dit is geleidelijk toegenomen tot 39 vechtpartijen in de periode 2015-2016^a.

Figuur 8: Aantal geweldsincidenten per incidentsoort tijdens de uitgaansuren in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

⁵ Overige geweldsincidenten: schietpartij (zonder gevolgen), steekpartij (zonder gevolgen), stalking, gijzeling/ontvoering en overige misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid.

3.3 Locaties

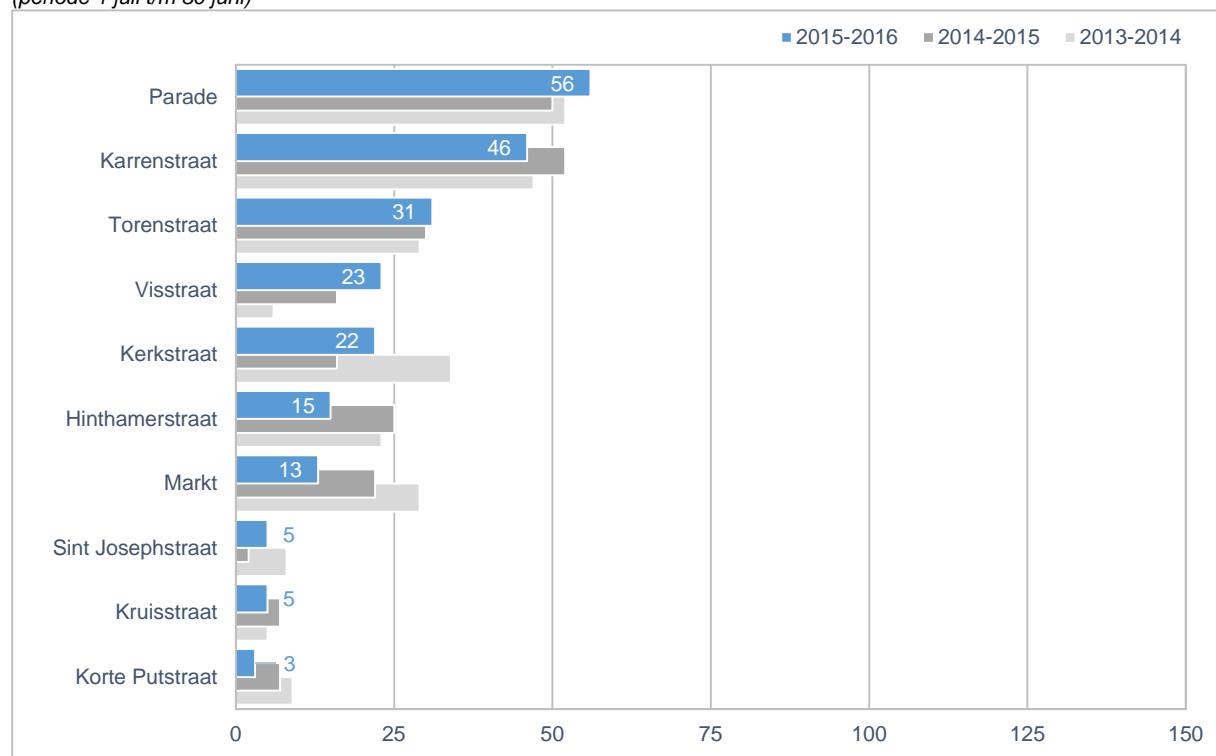
Jaarlijks vindt er in een kleine 50 straten in het centrum van 's-Hertogenbosch geweld plaats tijdens het uitgaan (zie figuur 8)^a. De locaties waar de meeste geweldsincidenten worden geregistreerd komen overeen met het algemene beeld van het horecadetachment van de politie^e.

Het aantal incidenten is het hoogst op de Parade. In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 waren er op de Parade 56 geweldsincidenten. Dit zijn enkele incidenten meer dan in de twee voorgaande periodes^a. Volgens de politie en KHN komt op de Parade meer uitgaanspubliek dan op de andere locaties en ook de differentiatie van het uitgaanspubliek is volgens hen groter op de Parade. Daarnaast hebben de horeca op de Parade dezelfde venster- en sluitingstijden, waardoor grote groepen uitgaanspubliek tegelijk op straat komen te staan. Op andere plekken in het centrum is dit door kleinere concentraties horeca en meer differentiatie van sluitingstijden minder het geval. De horecagelegenheden op de Parade en de nachtzaken trekken verschillende doelgroepen aan. Hierdoor gaat het uitgaanspubliek van de Parade niet door naar de nachtzaken en blijven na 3.00 uur op de Parade 'hangen'^e.

Het aantal geweldsincidenten is vervolgens het hoogst op de Karrenstraat. Wel nam het aantal incidenten hier het afgelopen jaar iets af. In de periode 2014-2015 waren er op de Karrenstraat 52 geweldsincidenten. Dit waren er in de periode 2015-2016 met 46 incidenten iets minder. In de Karrenstraat liggen de twee nachtzaken de Carrousel en Ushiwawa^a.

Ook op de Torenstraat en op de Markt liggen twee nachtzaken, respectievelijk de Taveerne en P79. Het aantal geweldsincidenten op de Torenstraat is de afgelopen jaren niet noemenswaardig veranderd. Wel zien we een afname van het aantal geweldsincidenten op de Markt. In de periode 2015-2016 waren hier 13 geweldsincidenten, terwijl er in het jaar voorafgaand 21 incidenten werden geregistreerd^a.

Figuur 9: Top 10 straten waar geweldsincidenten tijdens de uitgaansuren in het centrum van 's-Hertogenbosch plaatsvinden (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

3.4 Beleving geweldsincidenten

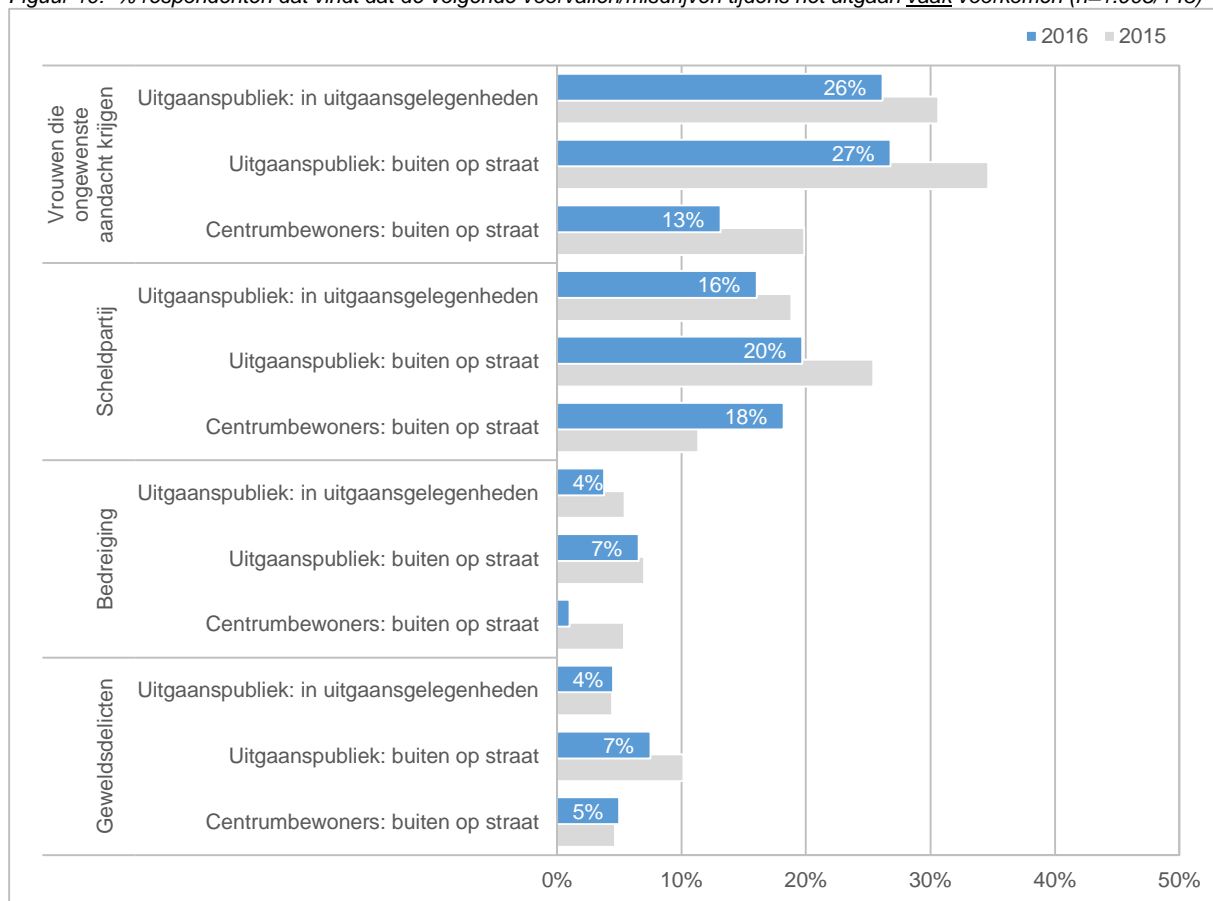
De beleving van geweldsincidenten is het afgelopen jaar verbeterd. Ten opzichte van 2015 geven minder uitgaanders aan dat er in het uitgaansgebied *vaak* sprake is van:

- geweld op straat
- scheldpartijen
- vrouwen en meisjes die worden nagefloten, nageroepen, of op een andere manier ongewenste aandacht krijgen^c.

In 2016 wordt het uitgaanspubliek op straat het vaakst geconfronteerd met vrouwen die ongewenste aandacht krijgen (27% *vaak*), gevolgd door scheldpartijen (20%), bedreigingen (7%) en geweldsdelicten (7%). Een kleiner deel van het uitgaanspubliek geeft aan dat deze zaken *vaak* voorkomen in uitgaansgelegenheden^c.

Minder centrumbewoners geven aan dat deze zaken *vaak* voorkomen in het uitgaansgebied. Ook geven in vergelijking met 2015 minder centrumbewoners aan dat er *vaak* sprake is van ongewenst gedrag naar vrouwen of bedreigingen. Een negatieve ontwikkeling is dat ten opzichte van vorig jaar meer centrumbewoners aangeven dat er *vaak* scheldpartijen zijn in het uitgaansgebied^c.

Figuur 10: % respondenten dat vindt dat de volgende voorvallen/misdrijven tijdens het uitgaan *vaak* voorkomen (n=1.905/143)

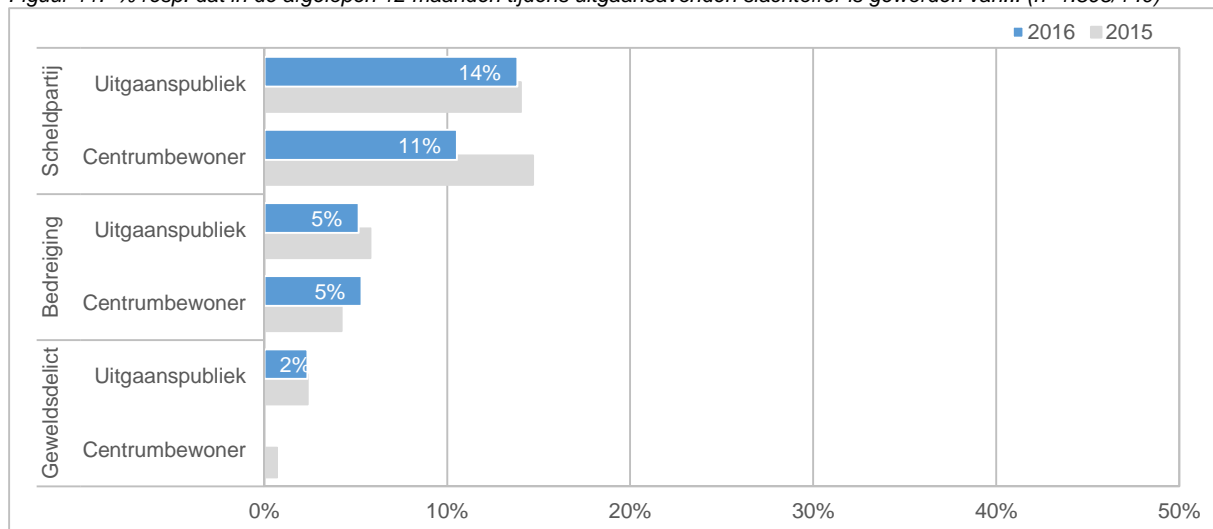


Bron: Digipanel

De respondenten is ook gevraagd of men in het afgelopen jaar *zelf* slachtoffer is geworden van een delict. Van het uitgaanspubliek werd veertien procent slachtoffer van een scheldpartij, vijf procent van een bedreiging en twee procent van een geweldsdelict. Dit is vergelijkbaar met vorig jaar.

Van de centrumbewoners geven ten opzichte van vorig jaar minder mensen aan slachtoffer te zijn van een scheldpartij of geweldsdelict. Elf procent werd slachtoffer van een scheldpartij en vijf procent van een bedreiging. Geen van de responderende centrumbewoners geeft aan slachtoffer te zijn van een geweldsdelict^c.

Figuur 11: % resp. dat in de afgelopen 12 maanden tijdens uitgaansavonden slachtoffer is geworden van... (n=1.895/140)



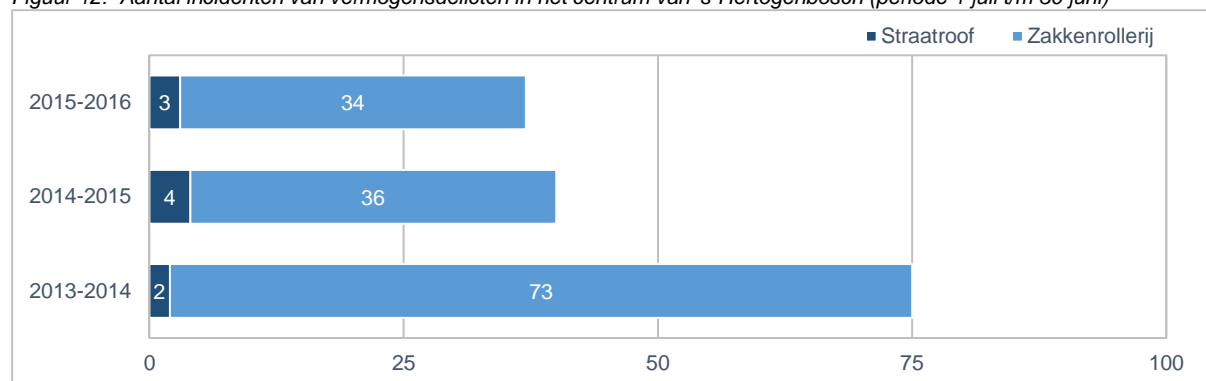
Bron: Digipanel

4. Zakkenrollen en straatroof

Uitgaanspubliek neemt doorgaans cash geld en een smartphone mee, maar letten niet altijd goed op hun spullen. Een druk uitgaansleven is daarom aantrekkelijk voor zakkenrollers. In het gedrang in cafés of clubs slaan ze hun slag (bron: www.hetccv.nl). In dit hoofdstuk zoomen we in op de vermogensdelicten zakkenrollen, beroving en andere diefstallen.

In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werden er ongeveer evenveel incidenten van zakkenrollerij en straatroof door de politie geregistreerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. In twaalf maanden tijd werden er door de politie 3 incidenten van straatroof en 34 incidenten van zakkenrollerij geregistreerd^a.

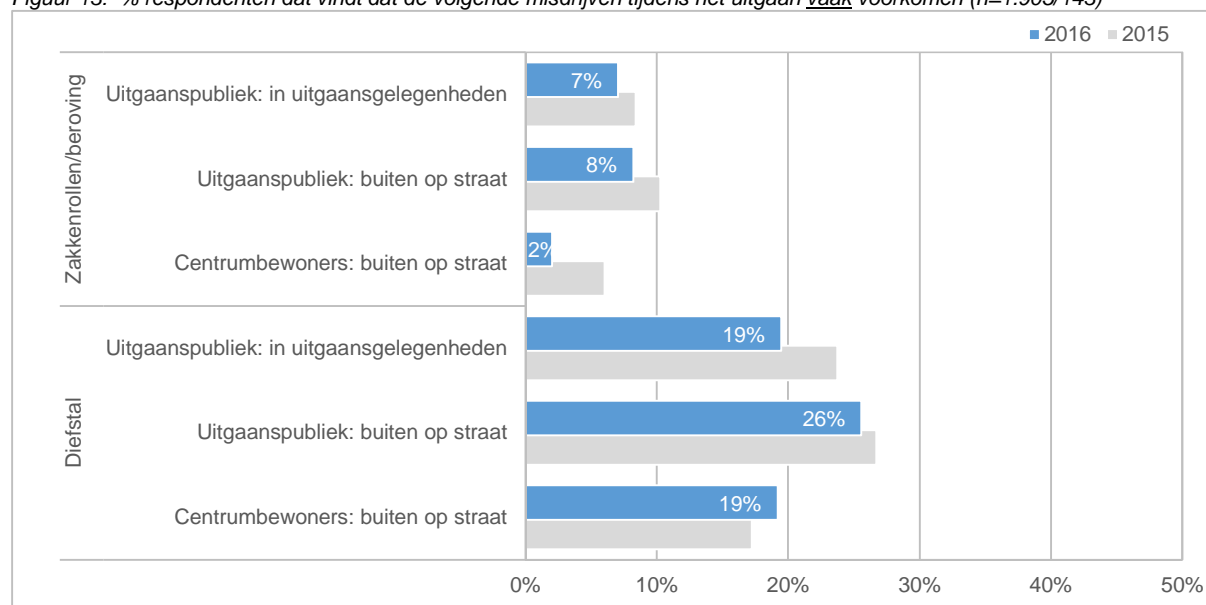
Figuur 12: Aantal incidenten van vermogensdelicten in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

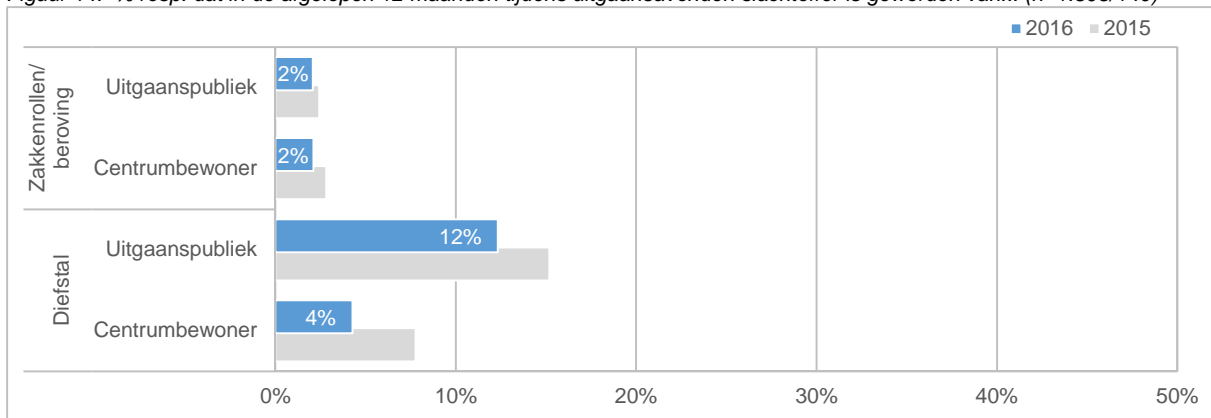
Volgens gemiddeld acht procent van het uitgaanspubliek komen misdrijven als zakkenrollen/beroving vaak voor in uitgaansgelegenheden (7%) of buiten op straat (8%). Van de centrumbewoners geeft twee procent aan dat dit vaak voorkomt. Ten opzichte van 2015 geven (iets) minder respondenten aan dat zakkenrollerij vaak voorkomt buiten op straat in het uitgaansgebied. Verder geeft twee procent van de respondenten aan het afgelopen jaar slachtoffer te zijn van zakkenrollerij of beroving. Dit is ongeveer hetzelfde als vorig jaar^c.

Figuur 13: % respondenten dat vindt dat de volgende misdrijven tijdens het uitgaan vaak voorkomen (n=1.905/143)



Bron: Digipanel

Figuur 14: % resp. dat in de afgelopen 12 maanden tijdens uitgaansavonden slachtoffer is geworden van... (n=1.895/140)



Bron: Digipanel

Daarnaast is aan respondenten gevraagd hoe vaak diefstallen voorkomen in het uitgaansgebied. Ten opzichte van 2015 geeft een kleiner deel van het uitgaanspubliek aan dat er vaak diefstallen zijn in uitgaansgelegenheden (bijv. van jassen). Volgens een op de vijf uitgaanders komt dit *vaak* voor. Er zijn geen noemenswaardige ontwikkelingen aangaande de beleving van diefstallen buiten op straat in het uitgaansgebied (bijv. van fietsen). Volgens ongeveer een kwart van het uitgaanspubliek en een vijfde van de centrumbewoners komt dit *vaak* voor.

Ten opzichte van vorig jaar geven minder respondenten aan slachtoffer te zijn van diefstal (bijv. van een jas of fiets). In 2016 geeft twaalf procent van het uitgaanspubliek en vier procent van de centrumbewoners aan het afgelopen jaar zelf slachtoffer te zijn geworden van een diefstal tijdens de uitgaansavonden.

5. Discriminatie

In dit hoofdstuk staat centraal de mate waarin discriminatie plaatsvindt tijdens het uitgaan. Hoeveel meldingen van discriminatie in de horeca komen er binnen bij antidiscriminatiebureau RADAR en de politie? En hoe beleven de respondenten de discriminatie in het uitgaansgebied?

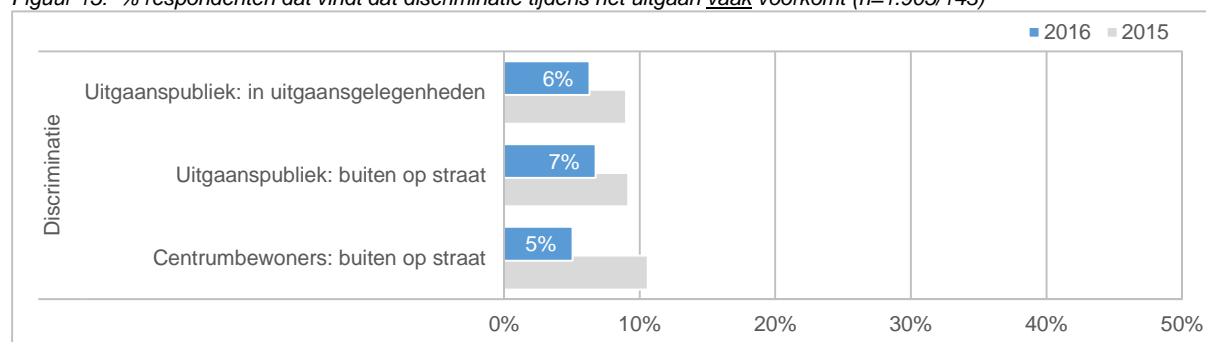
Mensen kunnen discriminatie melden bij verschillende instanties, zoals bij de politie en RADAR. RADAR is een bureau voor gelijke behandeling en tegen discriminatie. Inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch kunnen met klachten en meldingen van discriminatie terecht bij RADAR. RADAR volgt alle meldingen op. In 2014 en 2015 zijn er geen horecagerelateerde discriminatie klachten ingediend bij RADAR^b.

Mensen kunnen ook bij de politie terecht voor het melden of aangeven van discriminatie. In de eerste helft van 2016 is er één incident van discriminatie geregistreerd in het uitgaansgebied. Het betreft een aangifte van discriminatie van een horecaportier door een cafébezoeker. In 2015 zijn er geen incidenten van discriminatie tijdens de uitgaansavonden geregistreerd. In 2014 waren dit er twee^a. Aangiften met betrekking tot discriminatie worden door de politie en OM strafrechtelijk vervolgd wanneer er voldoende feiten zijn. Dit wordt consequent gedaan^e.

Het aantal respondenten dat aangeeft dat discriminatie *vaak* voorkomt in het uitgaansgebied is ten opzichte van vorig jaar afgenomen. Volgens vijf procent van de centrumbewoners komt discriminatie *vaak* voor op straat in het uitgaansgebied. Van het uitgaanspubliek geeft zeven procent dit aan. Zes procent van het uitgaanspubliek geeft aan dat er *vaak* discriminatie is in uitgaansgelegenheden. Drie procent van het uitgaanspubliek geeft aan dat zij in de afgelopen twaalf maanden zelf slachtoffer zijn geworden van discriminatie tijdens het uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch^c.

Geen van de horecaondernemers geeft aan dat discriminatie *vaak* voorkomt in de uitgaansgelegenheden. Wel geeft een vijfde aan dat dit soms gebeurt. Volgens hen gebeurt dit vaker op straat in het uitgaansgebied. Van de horecaondernemers geeft ongeveer de helft aan dat er soms tot vaak discriminatie is op straat^d.

Figuur 15: % respondenten dat vindt dat discriminatie tijdens het uitgaan vaak voorkomt (n=1.905/143)



Bron: Digipanel

6. Overlast en verloedering

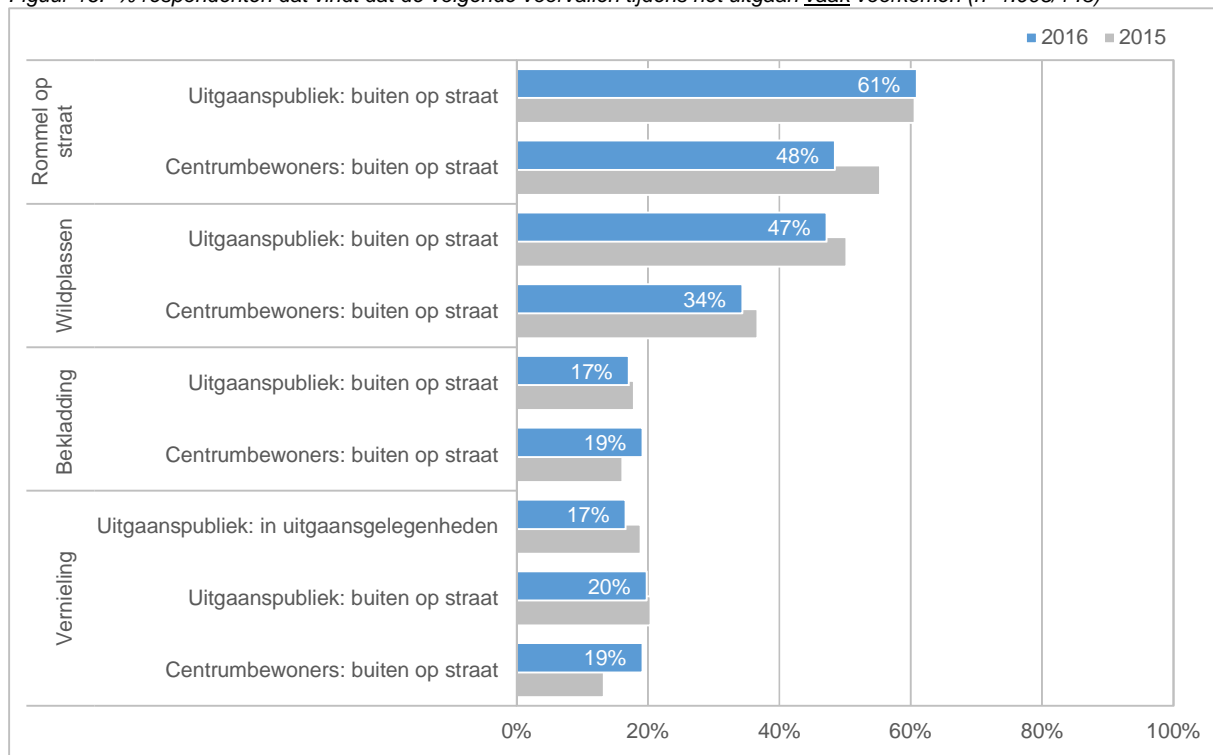
Overlast is een subjectief begrip. Iedereen ervaart overlast op een eigen manier; de ene persoon kan iets als een probleem ervaren terwijl een ander dit niet zo ervaart. In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de (ervaren) overlast tijdens het uitgaan. Hierbij wordt ingegaan op de onderwerpen: verloedering, geluidsoverlast, horeca gerelateerde overlast, overlast van taxi's en alcohol- en drugsoverlast.

6.1 Verloedering

Fysieke verloedering is één van de meest zichtbare problemen in een uitgaansgebied. Een verloederde leefomgeving vormt een bron van ergernis voor bewoners en brengt overlast met zich mee. Fysieke verloedering varieert van de aanwezigheid van graffiti en vandalisme tot wildplassen en zwerfvuil. Een verloederde leefomgeving kan het veiligheidsgevoel van mensen aantasten; mensen voelen zich onprettig en onveilig als hun straten er onverzorgd uitzien.

Veel mensen vinden dat er vaak rommel op straat is in het uitgaansgebied; 61 procent van het uitgaanspubliek en 48 procent van de centrumbewoners geven dit aan. Ook geeft bijna de helft van het uitgaanspubliek en een derde van de centrumbewoners aan dat er vaak wordt 'wild geplast' in het uitgaansgebied. Daarnaast geeft gemiddeld 18 procent aan dat er vaak muren en/of gebouwen worden beklad en bijna 20 procent dat er vaak dingen worden vernield, zoals straatmeubilair. Er worden geen noemenswaardige verschillen gevonden ten opzichte van 2015^c.

Figuur 16: % respondenten dat vindt dat de volgende voorvallen tijdens het uitgaan vaak voorkomen (n=1.905/143)



Bron: Digipanel

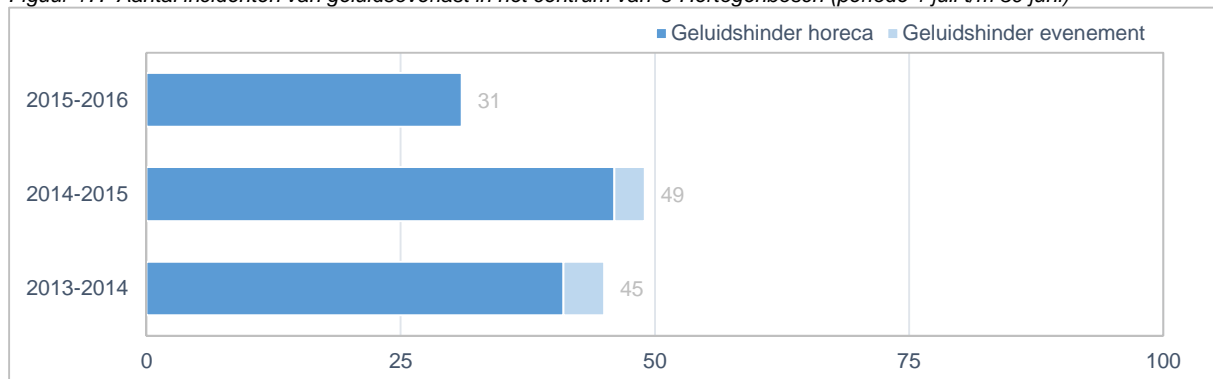
Uit de politieregistraties blijkt dat er het afgelopen jaar ongeveer evenveel vernielingen waren tijdens de uitgaansavonden als een jaar eerder. In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werden er 52 incidenten geregistreerd.

6.2 Geluidsoverlast

In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werd er minder geluidsoverlast door de politie geregistreerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. In twaalf maanden tijd werden er door de politie 31 incidenten geregistreerd. In de periode juli 2014 tot en met juni 2015 betrof dit 49 incidenten. Dit is een afname van 37 procent^a.

We maken onderscheid naar twee 'soorten' geluidsoverlast: geluidsoverlast horeca en geluidsoverlast evenementen. In de periode 2015-2016 waren er geen incidenten van geluidsoverlast door evenementen. Ook in andere jaren werden er tijdens de uitgaansuren weinig incidenten van geluidsoverlast van evenementen geregistreerd. Echter, evenementen vallen niet altijd in het weekend en eindigen op vastgestelde tijdstippen. Deze evaluatie gaat alleen in op de overlast op de genoemde uitgaansavonden, en hierbij is niet gekeken naar andere avonden waarop men mogelijk uitgaat, zoals bijvoorbeeld oudejaarsnacht en Koningsnacht^a.

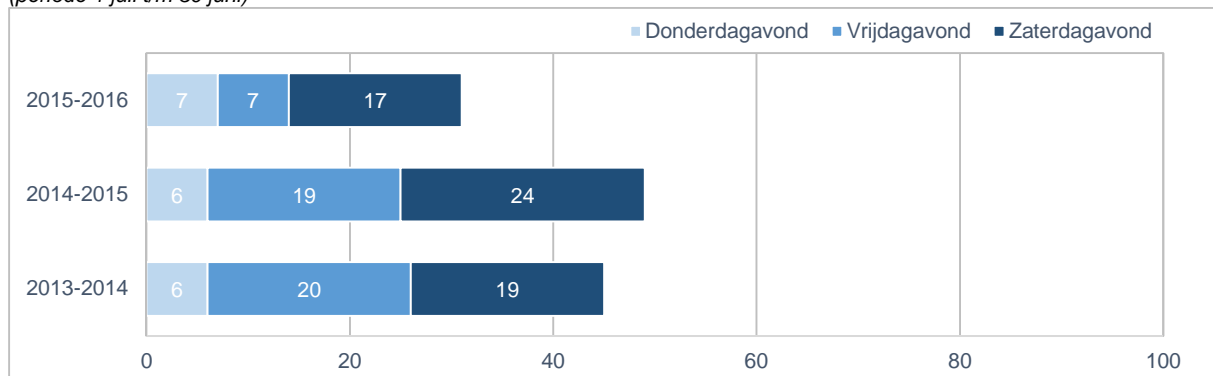
Figuur 17: Aantal incidenten van geluidsoverlast in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

Als we inzoomen op de verschillende uitgaansavonden, dan blijkt dat de geluidsoverlast het sterkst is afgenomen op vrijdag- (-63%) en zaterdagavond (-29%). Op de donderdagavond is het aantal incidenten ongeveer hetzelfde gebleven. Wel blijft dit de uitgaansavond waarop de minste geluidsoverlast plaatsvindt^a.

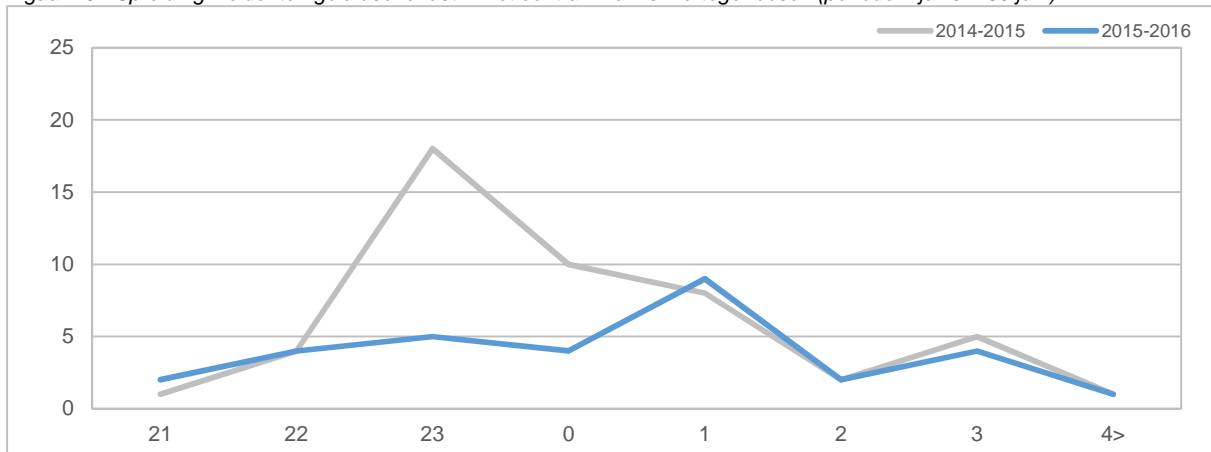
Figuur 18: Aantal incidenten van geluidsoverlast per uitgaansavond in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

De geluidsoverlast is met name op vrijdag- en zaterdagavond afgenomen tussen 23.00 en 1.00 uur. Op de andere tijdstippen is de geluidsoverlast ongeveer hetzelfde gebleven. Het aantal incidenten van geluidsoverlast rond het tijdstip van de venstertijden (3.00/3.30 uur) is ongeveer hetzelfde gebleven. Volgens de politieregistraties heeft de pilot dus geen negatief effect op de geluidsoverlast^a.

Figuur 19: Spreiding incidenten geluidsoverlast in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

In de periode 2015-2016 werd de meeste geluidsoverlast geregistreerd op de locaties:

- Korte Putstraat
- Markt
- Ridderstraat
- Snellestraat

In twaalf maanden tijd werden hier per locatie 4 incidenten van geluidsoverlast geregistreerd. In andere straten werden in dezelfde periode maximaal 2 incidenten van geluidsoverlast geregistreerd^a.

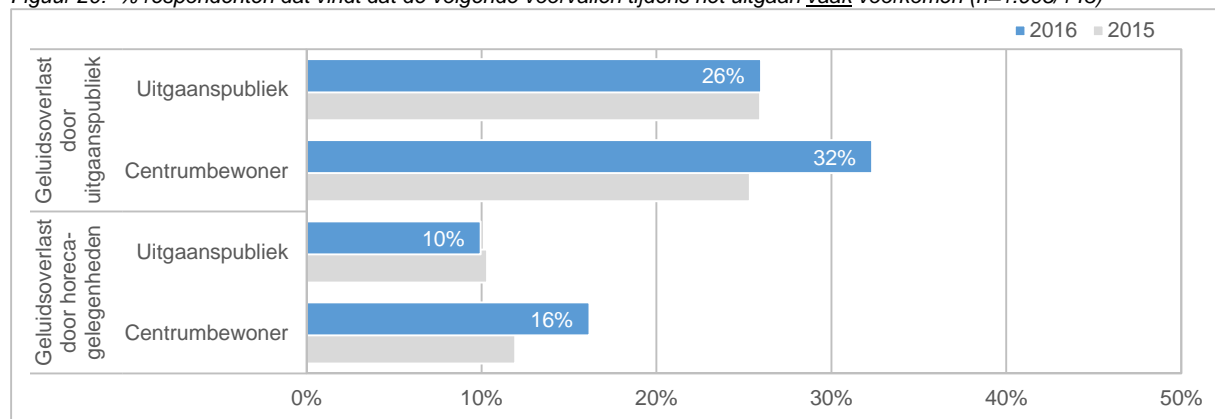
In de straten waar de nachtzaken zijn gevestigd (Karrenstraat, Markt en Torenstraat), is het aantal incidenten van geluidsoverlast iets toegenomen. In deze drie straten werden in de periode juli 2015 tot en met juni 2016 door de politie 7 incidenten van geluidsoverlast geregistreerd. In de periode juli 2014 tot en met juni 2015 betrof dit 4 incidenten. Echter, in de periode 2015-2016 vonden de incidenten op deze locaties plaats tussen 22.00 uur en 2.00 uur. De geregistreerde geluidsoverlast is dus niet te relateren aan de pilot venstertijden^a.

Het horecadetachment van de politie geeft aan dat als zij geluidsoverlast waarnemen, zij hier tegen optreden. Dit wordt verder echter niet geregistreerd. Daarnaast acteren zij op meldingen van geluidsoverlast die bij de politie binnenkomen; deze worden wel geregistreerd. De meldingen over geluidsoverlast zijn niet alleen afkomstig van horeca en uitgaanspubliek, maar ook van bijvoorbeeld studentenfeestjes in woningen in de stad^e.

Beleving geluidsoverlast

Het uitgaanspubliek ervaart de geluidsoverlast tijdens het uitgaan ongeveer hetzelfde als vorig jaar. Volgens ongeveer een kwart van het uitgaanspubliek is er *vaak* geluidsoverlast door uitgaanspubliek, en volgens tien procent door horecagelegenheden. Echter, ten opzichte van 2015 geven meer centrumbewoners aan dat zij *vaak* geluidsoverlast ervaren. Het aantal inwoners dat *vaak* geluidsoverlast ervaart van horecagelegenheden steeg tussen 2015 en 2016 van twaalf procent naar zestien procent. Het *vaak* ervaren van geluidsoverlast door uitgaanspubliek steeg in dezelfde periode van 25 procent naar 32 procent^{6/c}.

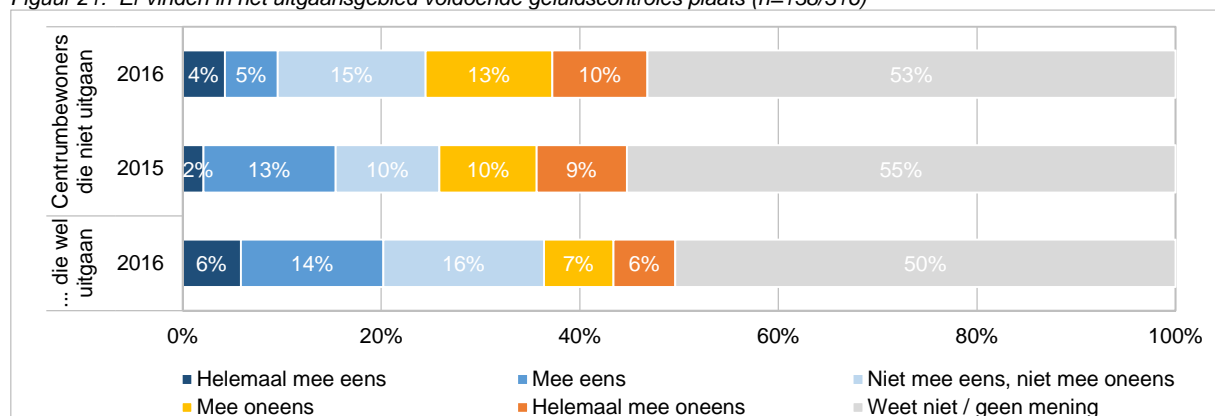
Figuur 20: % respondenten dat vindt dat de volgende voorvallen tijdens het uitgaan *vaak* voorkomen (n=1.905/143)



Bron: Digipanel

Aan de centrumbewoners is gevraagd of zij vinden dat er in het uitgaansgebied voldoende geluidscntroles plaatsvinden. Van de centrumbewoners vindt ongeveer zeventien procent dat er in het uitgaansgebied voldoende geluidscntroles plaats vinden, zestien procent vindt van niet. Er is hierbij een duidelijk verschil zichtbaar tussen de centrumbewoners die *niet* uitgaan versus degenen die *wel* uitgaan. Centrumbewoners die *niet* uitgaan (22%) vinden vaker dat er onvoldoende geluidscntroles plaatsvinden dan centrumbewoners die *wel* uitgaan (13%). Meer dan de helft van de centrumbewoners weet niet of er voldoende geluidscntroles plaatsvinden in het uitgaansgebied, of heeft hier geen mening over^c.

Figuur 21: Er vinden in het uitgaansgebied voldoende geluidscntroles plaats (n=138/316)



Bron: Digipanel

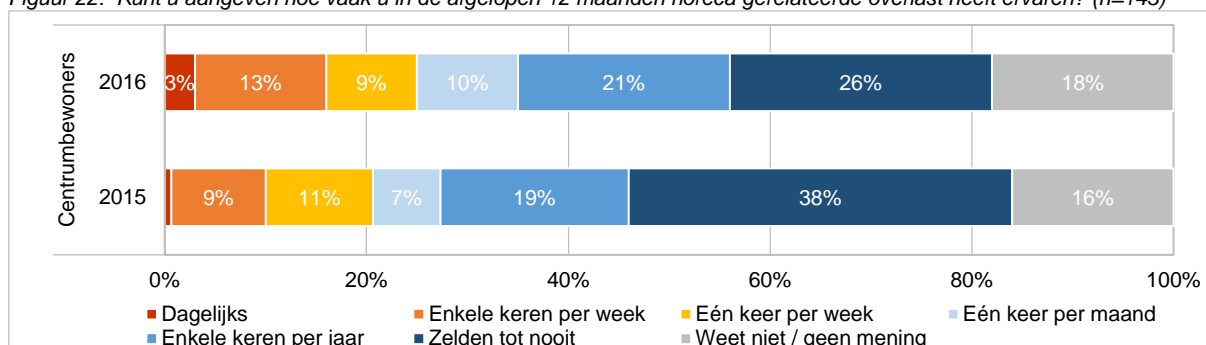
⁶ Dit betreft geen statistisch significante verschillen.

6.3 Horeca gerelateerde overlast

Ongeveer een kwart van de centrumbewoners ervaart minimaal een keer per week horeca gerelateerde overlast; 16 procent ervaart dit enkele keren per week tot dagelijks. Ten opzichte van 2015 zijn er geen significante veranderingen.

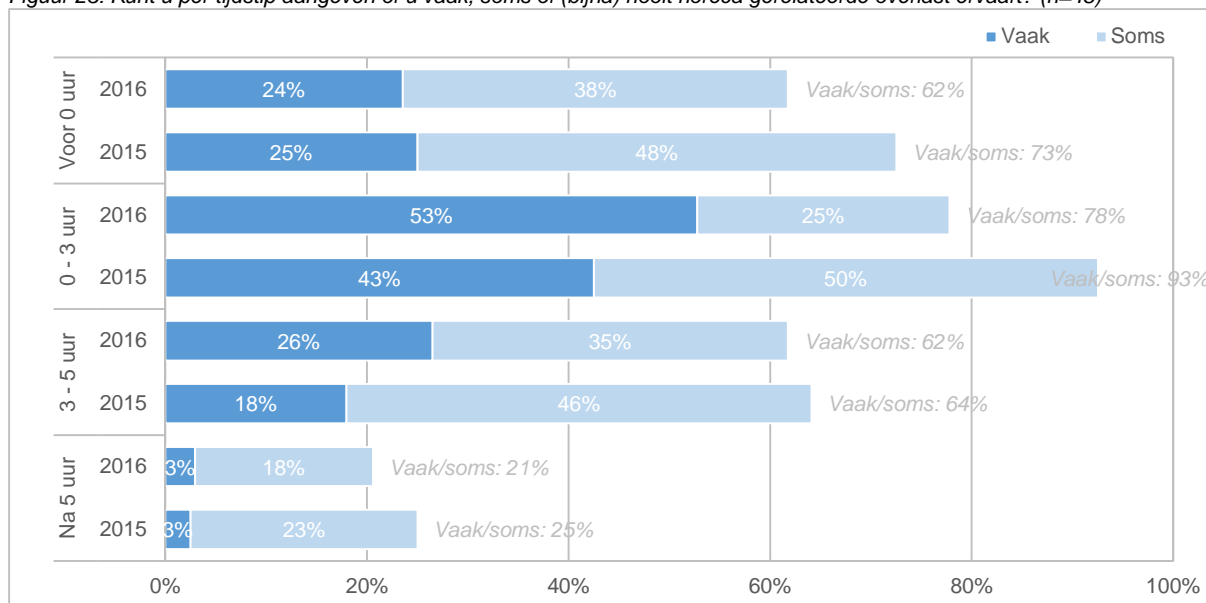
Aan de mensen die minimaal maandelijks horeca gerelateerde overlast ervaren is gevraagd op welke tijdstippen men de overlast ervaart. Volgens een kwart is er *vaak* overlast vóór middernacht. Ongeveer de helft ervaart *vaak* overlast tussen 0.00 en 3.00 uur en een kwart procent tussen 3.00 en 5.00 uur. Slechts drie procent ervaart *vaak* horeca gerelateerde overlast na 5.00 uur 's nachts. Ten opzichte van 2015 ervaren iets meer mensen *vaak* overlast tussen 0.00 en 5.00 uur 's nachts⁷. Echter, het aantal mensen dat *wel eens* (vaak/soms) horeca gerelateerde overlast ervaart is ten opzichte van 2015 afgenomen, met name voor 3.00 uur 's nachts^c.

Figuur 22: Kunt u aangeven hoe vaak u in de afgelopen 12 maanden horeca gerelateerde overlast heeft ervaren? (n=143)



Bron: Digipanel

Figuur 23: Kunt u per tijdstip aangeven of u vaak, soms of (bijna) nooit horeca gerelateerde overlast ervaart? (n=48)



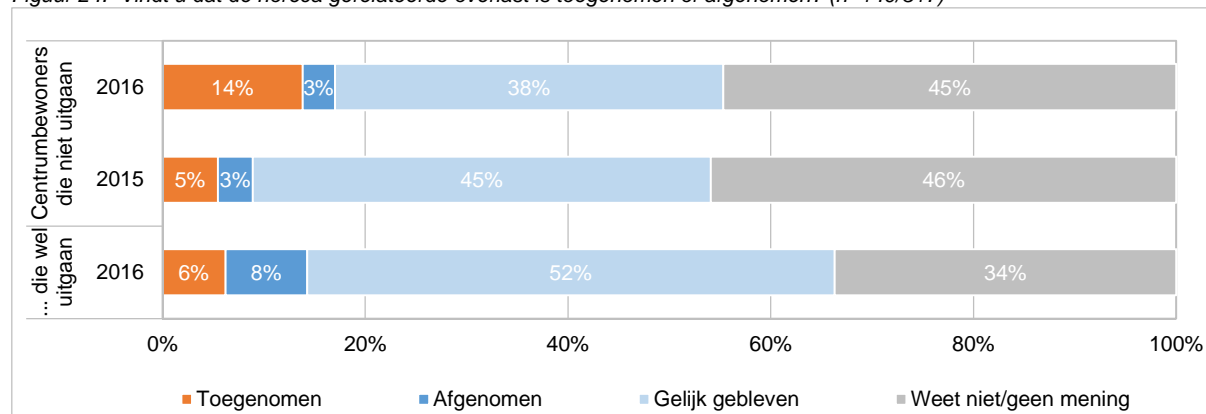
Bron: Digipanel

⁷ Dit betreft geen statistisch significante verschillen.

Volgens veertien procent van de centrumbewoners die *niet* uitgaan is de horeca gerelateerde overlast in de afgelopen twaalf maanden toegenomen. Dit is een stijging ten opzichte van vorig jaar. In 2015 gaf vijf procent dit aan. Zowel in 2015 als in 2016 geeft drie procent aan dat de horeca gerelateerde overlast is afgenomen. De rest geeft aan dat de overlast het afgelopen jaar gelijk is gebleven (38%), weet het niet of heeft hier geen mening over (45%)^c.

Van de centrumbewoners die *wel* uitgaan geeft zes procent aan dat de horeca gerelateerde overlast is toegenomen. Volgens acht procent is deze juist afgenomen^c.

Figuur 24: Vindt u dat de horeca gerelateerde overlast is toegenomen of afgenomen? (n=140/317)



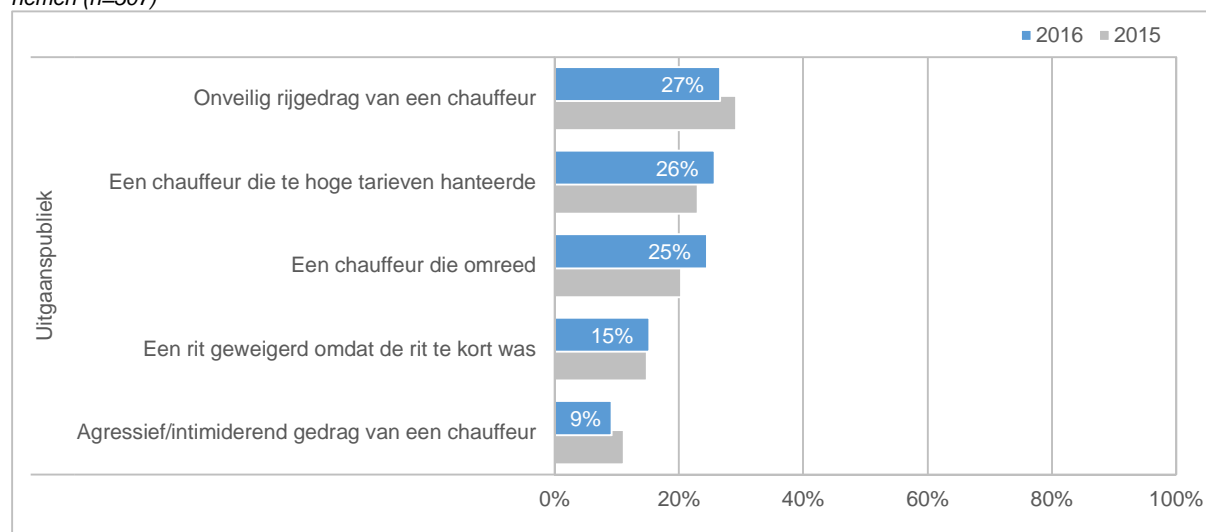
Bron: Digipanel

6.4 Taxivervoer en -overlast

6.4.1 Taxivervoer

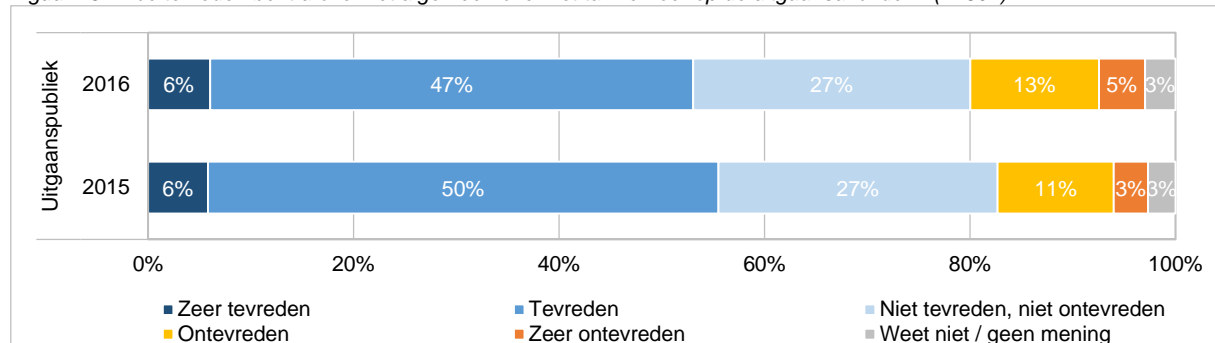
Ruim een kwart van het uitgaanspubliek heeft de afgelopen twaalf maanden wel eens een taxi genomen (of willen nemen) voor of na het uitgaan (28%). Bij tenminste één taxirit werden zij geconfronteerd met onveilig rijgedrag van een chauffeur (27%), een chauffeur die te hoge tarieven hanteerde (26%), een chauffeur die omreed (25%), dat een rit werd geweigerd omdat de rit te kort was (15%) en agressief/intimiderend gedrag van een chauffeur (9%). Over het algemeen is 53 procent (zeer) tevreden over het taxivervoer op de uitgaansavonden; 17 procent is ontevreden. De resultaten zijn vergelijkbaar met vorig jaar^c.

Figuur 25: % uitgaanspubliek dat in de afgelopen 12 maanden de volgende zaken heeft meegemaakt, toen zij een taxi wilden nemen (n=507)



Bron: Digipanel

Figuur 26: Hoe tevreden bent u over het algemeen over het taxivervoer op de uitgaansavonden? (n=507)



Bron: Digipanel

6.4.2 Taxi-overlast

Bijna één op de vijf centrumbewoners ervaart wel eens overlast van taxi's tijdens uitgaansavonden. Opvallend is dat mensen die wel uitgaan (22%) vaker overlast ervaren van taxi's dan mensen die niet uitgaan (6%). Van deze laatste groep ervaren minder bewoners taxi-overlast dan vorig jaar (10%)^c.

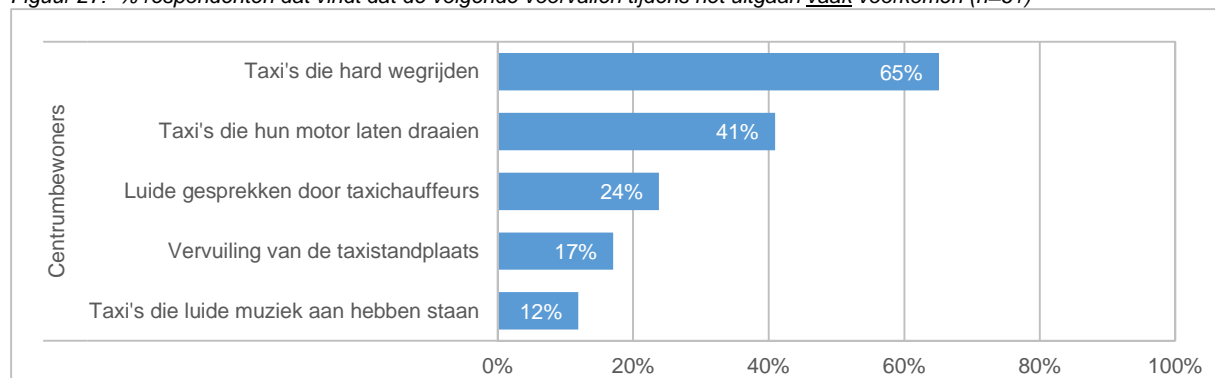
De locatie waar de meeste taxi-overlast wordt ervaren is de Visstraat. Ongeveer een derde van de centrumbewoners die overlast van taxi's ervaren noemt deze locatie. Andere locaties waar meerdere respondenten overlast van taxi's ervaren zijn^c:

- Parade
- Hinthamerstraat
- Station(omgeving)

Op de vier genoemde locaties bevinden zich de taxistandplaatsen^e.

Van de mensen die taxi-overlast ervaren geeft twee derde aan dat het *vaak* voorkomt dat taxi's hard wegrijden. Ongeveer veertig procent ervaart *vaak* overlast van taxi's die hun motor laten draaien en een kwart door luide gesprekken door taxichauffeurs. Ook ervaren sommigen *vaak* overlast door vervuiling van de taxistandplaats en door luide muziek uit taxi's^c.

Figuur 27: % respondenten dat vindt dat de volgende voorvallen tijdens het uitgaan *vaak* voorkomen (n=61)



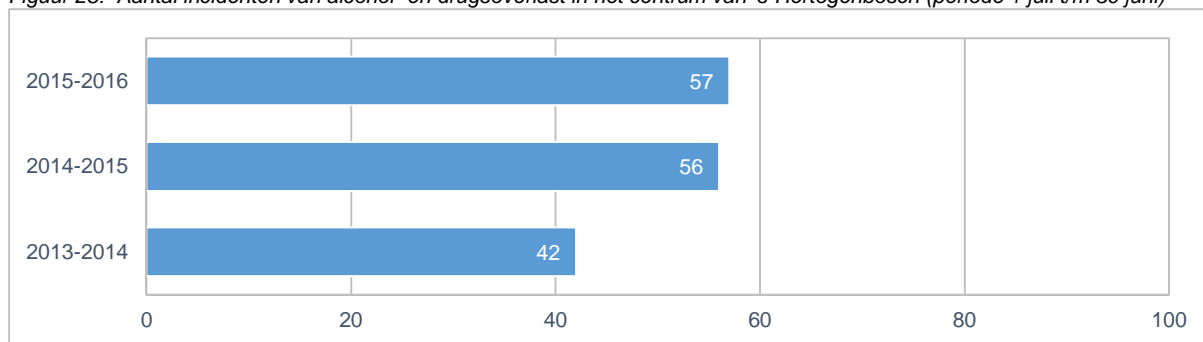
Bron: Digipanel

De Stichting Bossche Kwaliteits Taxi (SBK) is een samenwerking tussen de taxi-branche, de gemeente 's-Hertogenbosch en de hospitality branche. Het doel van de stichting is de kwaliteit van het taxivervoer in de gemeente te verbeteren en te waarborgen. Momenteel hebben ongeveer 140 chauffeurs het keurmerk. Onder andere via 'mystery guests' wordt onderzocht op de taxichauffeurs zich houden aan het Normen en Waarden protocol^e.

6.5 Alcohol- en drugsoverlast

In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 waren er ongeveer net zo veel incidenten van alcohol- en drugsoverlast als in dezelfde periode een jaar eerder. In twaalf maanden tijd werden er door de politie 57 incidenten geregistreerd. Ruim de helft van de incidenten betreffen openbare dronkenschap. De meeste andere incidenten gaan over overlast in verband met alcohol of drugs^a.

Figuur 28: Aantal incidenten van alcohol- en drugsoverlast in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)

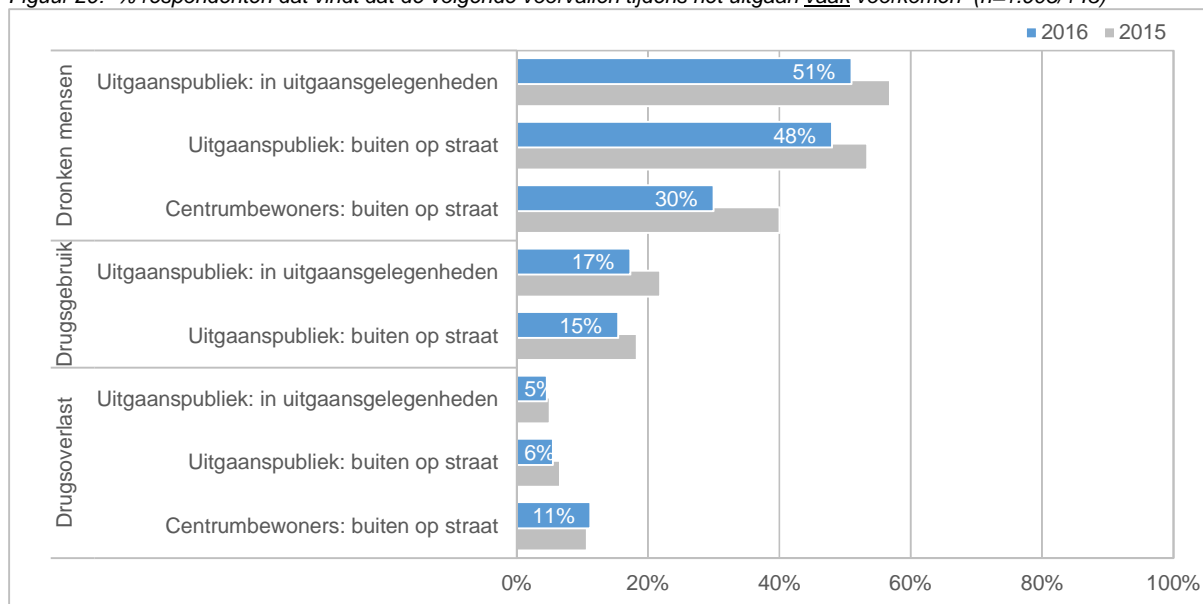


Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

Ten opzichte van vorig jaar geven minder mensen aan dat er *vaak* mensen dronken zijn tijdens het uitgaan. Nu vindt ongeveer de helft van het uitgaanspubliek dat er *vaak* dronken mensen zijn in uitgaansgelegenheden (51%) en op straat in het uitgaansgebied (48%). Ook dertig procent van de centrumbewoners geeft aan dat zij *vaak* dronken mensen op straat zien tijdens de uitgaansavonden^c.

Ten opzichte van vorig jaar geven minder mensen aan dat er *vaak* drugs wordt gebruikt tijdens het uitgaan. Nu vindt gemiddeld zestien procent dat er *vaak* drugs wordt gebruikt in uitgaansgelegenheden of buiten op straat. In 2015 was dit gemiddeld twintig procent. Naast drugsgebruik is de respondenten ook gevraagd of drugsoverlast *vaak* voorkomt tijdens het uitgaan. Ongeveer vijf procent van het uitgaanspubliek geeft dit aan. De centrumbewoners ervaren vaker drugsoverlast. Van hen geeft elf procent aan dat er *vaak* drugsoverlast is tijdens de uitgaansavonden. Dit is ongeveer hetzelfde als vorig jaar^c.

Figuur 29: % respondenten dat vindt dat de volgende voorvallen tijdens het uitgaan *vaak* voorkomen (n=1.905/143)



Bron: Digipanel

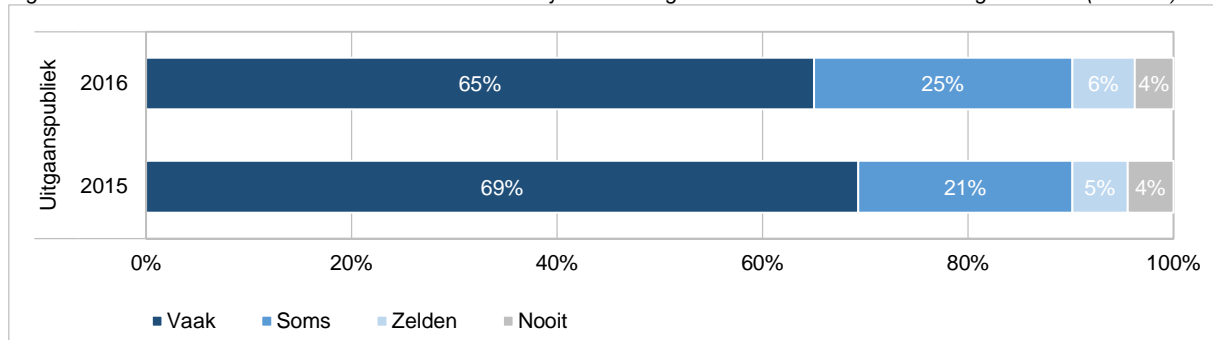
7. Alcohol- en drugsgebruik

Tijdens het uitgaan drinken veel mensen alcohol. Ook wordt door sommigen drugs gebruikt. Mensen die onder invloed zijn reageren vaak anders dan normaal. Uit landelijk onderzoek blijkt dat personen en groepen onder invloed vaker betrokken zijn bij overlast, agressie en geweld. In dit hoofdstuk komt het (zelf gerapporteerde) alcohol- en drugsgebruik van het uitgaanspubliek aan bod. Hierbij wordt ook ingegaan op het alcoholgebruik onder 18-minners.

7.1 Alcoholgebruik

Bijna iedereen drinkt wel eens alcohol tijdens het uitgaan; twee derde drinkt vaak alcohol als zij op stap zijn. Van hen drinkt 45 procent ook al alcohol vóór ze de stad in gaan, gemiddeld 2,6 glazen; vier procent drinkt vijf of meer glazen alcohol voor het uitgaan. Tijdens het uitgaan worden er gemiddeld 5,1 glazen alcohol gedronken. Dit is gemiddeld een half glas minder dan vorig jaar. 44 procent drinkt vijf of meer glazen alcohol tijdens het uitgaan; vijftien procent drinkt tien of meer glazen alcohol tijdens het uitgaan^c.

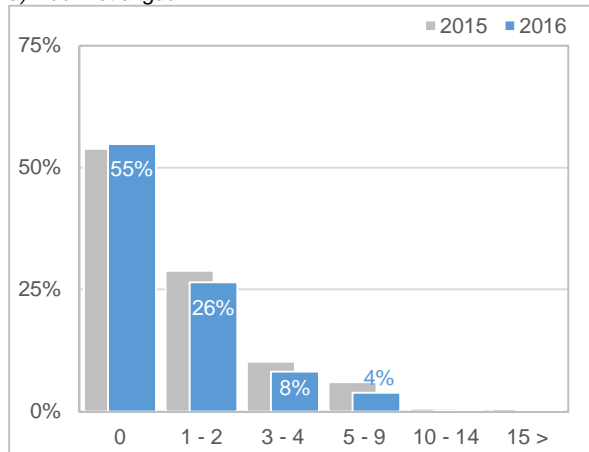
Figuur 30: Hoe vaak drinkt u alcoholhoudende dranken tijdens het uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch? (n=1.870)



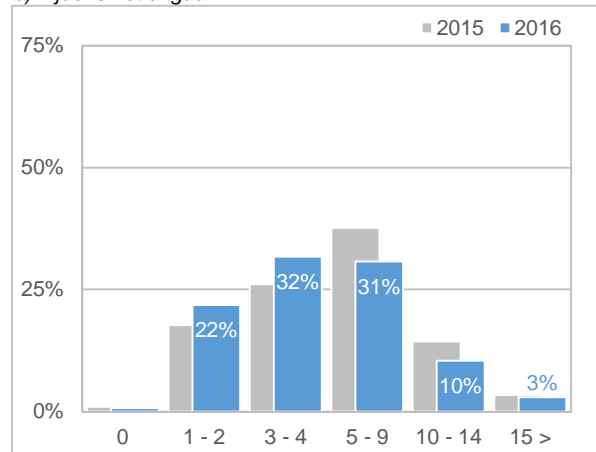
Bron: Digipanel

Figuur 31: Als u drinkt tijdens het uitgaan, hoeveel glazen drinkt u dan gemiddeld? (n=1.795)

a) Voor het uitgaan



b) Tijdens het uitgaan



Bron: Digipanel

7.2 Alcoholgebruik 18-minners

Sinds 1 januari 2014 mag er geen alcohol verkocht worden aan jongeren onder de 18. Ook mogen zij geen alcohol bij zich hebben in het openbaar. Aan het Digipanelonderzoek hebben 47 jongeren deelgenomen geboren in 1998 (12) of later (35). Zij zijn onlangs 18 jaar geworden, of zijn jonger; de exacte leeftijd is onbekend. Van hen gaan er 37 ook op stap^c.

25 jongeren hebben de vragen met betrekking tot alcoholgebruik beantwoord. Slechts één van hen geeft aan nooit te drinken tijdens het uitgaan, terwijl zestien van hen *vaak* alcohol drinken tijdens het uitgaan en acht *soms*. Zij drinken haast allemaal alcohol *voor* het uitgaan, gemiddeld vier glazen. Daarnaast drinken zij ook *tijdens* het uitgaan gemiddeld vier glazen alcohol^c.

Politie, gemeentelijke handhavers en KHN geven aan dat jongeren voor zij de stad in gaan thuis al hebben ingedronken. De jongeren gaan pas op een later tijdstip de stad in, rond 1.00 uur. In het centrum zijn enkele uitgaansgelegenheden die 18-minners binnenlaten. Hier komen jongeren ook gemakkelijk aan alcohol. Ook nemen veel jongeren zelf drank mee. Politie en handhavers treffen regelmatig 15- en 16- jarigen onder invloed aan^e.

De handhavers van de gemeente mogen bekeuringen geven in relatie tot de Drank- en Horecawet. In 2015 zijn er 57 bekeuringen opgemaakt aan jongeren onder de 18 jaar vanwege de aanwezigheid van alcohol waar dit niet is toegestaan⁸. Deze werden voornamelijk uitgeschreven aan 16- en 17-jarigen. In 2016 zijn er tot half augustus 15 bekeuringen uitgeschreven. De jongeren krijgen een sanctie (€ 90,- voor 16-/17-jarigen en € 45,- voor 16-minners) of volgen een HALT-traject^e.

Tabel 1: Aantal opgemaakte bekeuringen aan personen jonger dan 18 jaar waarbij alcoholhoudende drank aanwezig is waar dit niet is toegestaan

	2015	2016*
Jonger dan 16 jaar	7	5
16- en 17-jarigen	50	10
Totaal	57	15

* 2016: periode 01-01-2016 t/m 16-08-2016

Om te controleren of in horecagelegenheden alcohol wordt geschonken worden er door de gemeente onder andere jonge toezichthouders in 'burger' ingezet (van 18 jaar en ouder). Zij vallen minder op in de horecagelegenheden en letten op of er bijvoorbeeld alcohol wordt geschonken aan jongeren. Reguliere toezichthouders zijn buiten in de buurt^e.

Het komt volgens politie, gemeentelijke handhavers en KHN ook voor dat jongeren met valse identiteitsbewijzen (ID) in horecagelegenheden proberen binnen te komen. Ook worden ID's van anderen gebruikt om binnen te komen, bijvoorbeeld ID's van oudere broers/zussen/vrienden. Ingenomen ID's kunnen door de rechtmatige eigenaar weer worden opgehaald bij de gemeente^e.

7.3 Drugsgebruik

Drie procent van het uitgaanspubliek gebruikt wel eens drugs tijdens het uitgaan. Dit is ongeveer hetzelfde als in 2015. Van degenen die wel eens drugs gebruiken tijdens het uitgaan, gebruikt ongeveer twee derde softdrugs (hasj of wiet). Van de drugsgebruikers gebruikt ongeveer een vijfde *soms* XTC, cocaïne of amfetamine (pep, speed, e.d.)^c.

⁸ Deze bekeuringen hoeven niet gerelateerd te zijn aan uitgaan. Bijvoorbeeld het aantreffen van alcohol bij jongeren buiten de uitgaansavonden en tijdens evenementen zijn in dit overzicht opgenomen.

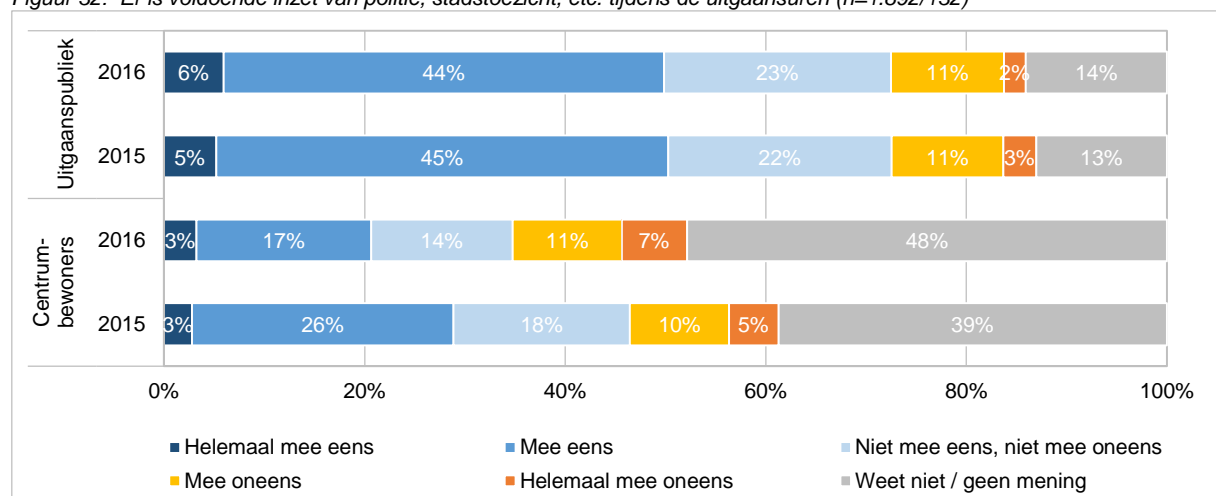
8. Toezicht en handhaving

Dit hoofdstuk gaat over toezicht en handhaving. Hoe beoordelen de respondenten de mate van toezicht tijdens de uitgaansuren? Hoe groot is de behoefte aan cameratoezicht? En welke maatregelen worden ingezet tegen personen die strafbare feiten plegen.

8.1 Toezichthouders

Volgens de helft van het uitgaanspubliek en 21 procent van de centrumbewoners is er voldoende inzet van politie, stadstoezicht, etc. tijdens het uitgaan. Van het uitgaanspubliek en de centrumbewoners vinden respectievelijk dertien en zeventien procent het toezicht echter onvoldoende. De overige mensen zijn neutraal, weten het niet, of hebben geen mening hierover. Ten opzichte van 2015 hebben meer centrumbewoners hier geen mening over^e.

Figuur 32: Er is voldoende inzet van politie, stadstoezicht, etc. tijdens de uitgaansuren (n=1.892/132)



Bron: Digipanel

De politie zet op vrijdagavond acht personen en op zaterdagavond tien personen horecadetachment in. Op vrijdagavond gaat de politie vanaf 21.30 uur de straat op en op zaterdagavond vanaf 22.30 uur. De politie surveilleert op de fiets (bikeunits). Als er ergens een incident is, zijn de bikeunits snel ter plaatse. Daarnaast is er ook een paardenunit aanwezig. Voorheen was er ook een hondenbegeleider in het uitgaansgebied aanwezig. De inzet hiervan is teruggebracht. De hondenbegeleider wordt nu in de hele regio ingezet^e.

Naast de politie worden er elk weekend vier gemeentelijke toezichthouders ingezet. Zij zijn onder andere belast met de Drank- en Horecawet, zoals controles op alcoholgebruik door 18-minners. Zij worden ingezet tot 2.30 uur^e.

Voordat de politie en gemeentelijke toezichthouders de straat op gaan, vindt er een horecabriefing plaats. Ook communiceren de politie en gemeentelijke toezichthouders via hetzelfde portfoonkanaal.

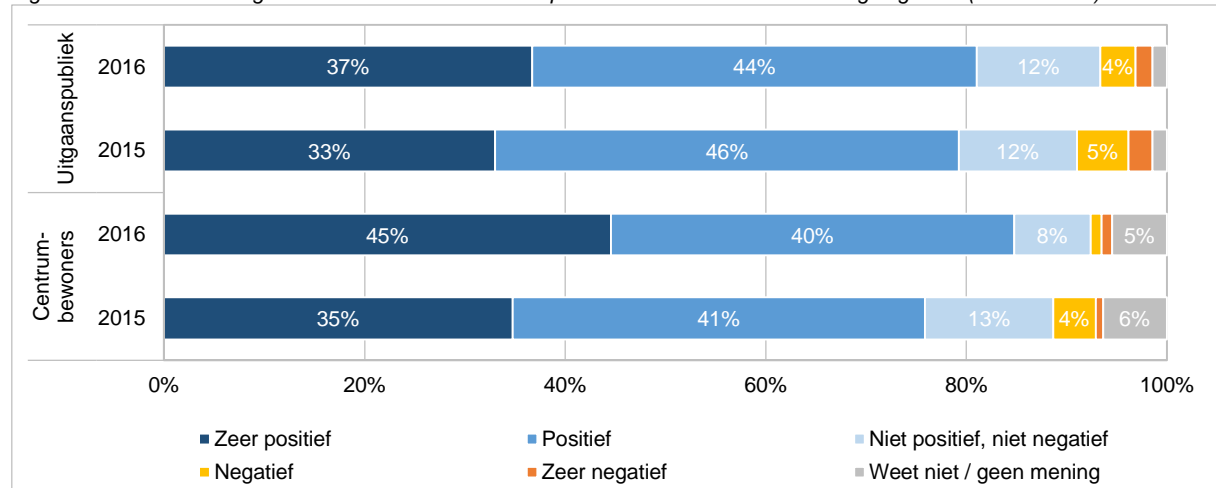
8.2 Aanpak alcoholgerelateerd uitgaansgeweld

Eén van de doelen van de Drank- en Horecawet (2013/2014) is terugdringen van alcoholgerelateerd geweld. De gemeente 's-Hertogenbosch heeft van het ministerie van Veiligheid en Justitie de vraag en budget gekregen om een 'boapoolproeftuin'⁹ in te richten in de regio 's-Hertogenbosch om nieuwe inzichten op te doen en om te onderzoeken of de inzet van boa's samen met relevante (overheids)partners nieuwe methodieken kan opleveren in de aanpak van alcoholgerelateerd uitgaansgeweld. Doel van de pilot is om nieuwe inzichten op te doen of binnen een samenwerkingsverband innovatieve toezichtsmethodieken een positief effect hebben op de problematiek rondom alcoholgerelateerd uitgaansgeweld. Dus om de bestaande samenwerkingsverbanden te intensiveren, optimaliseren en professionaliseren (robuust maken) en/of nieuwe innovatieve methodieken te ontwikkelen. Het uitgangspunt is om een integrale, creatieve en innovatieve/alternatieve aanpak te realiseren. Bij deze aanpak kunnen allerlei partners worden betrokken en hoeft niet alleen gefocust te worden op de inzet van boa's. De deelprojecten starten vanaf september/oktober 2016 tot en met het eerste kwartaal van 2017^e.

8.3 Cameratoezicht

Ruim vier op de vijf mensen staan positief tot zeer positief tegenover cameratoezicht in de openbare ruimte in relatie tot 'veilig uitgaan'; 85 procent van het uitgaanspubliek en 81 procent van de centrumbewoners zijn hier positief over. Dit is een stijging ten opzichte van een jaar geleden, met name onder de centrumbewoners. Het aantal mensen dat (zeer) negatief staat tegenover cameratoezicht daalde tussen 2015 en 2016 van acht procent naar vijf procent onder het uitgaanspubliek, en van vijf procent naar twee procent onder de centrumbewoners. De rest van de respondenten is neutraal, weet het niet of heeft geen mening^c.

Figuur 33: Hoe staat u tegenover cameratoezicht in de openbare ruimte in relatie tot 'veilig uitgaan'? (n=1.889/138)



Bron: Digipanel

In september 2016 stelt het college aan de raad voor om cameratoezicht in de Binnenstad te realiseren in de horecaconcentratiegebieden, de verbindingstraten en op evenementenlocaties. Daarbij worden de volgende doelen nagestreefd:

- Ongewenste situaties voorkomen (overlast/crowd management)
- Vergroten van de heterdaadkracht (sturing toezichthouders)
- Monitoring (waar gebeurt wat)
- Waarheidsvinding (vergroten pakkans)
- Subjectieve veiligheid (verbeteren veiligheidsgevoel)

⁹ Boa: Buitengewoon opsporingsambtenaar

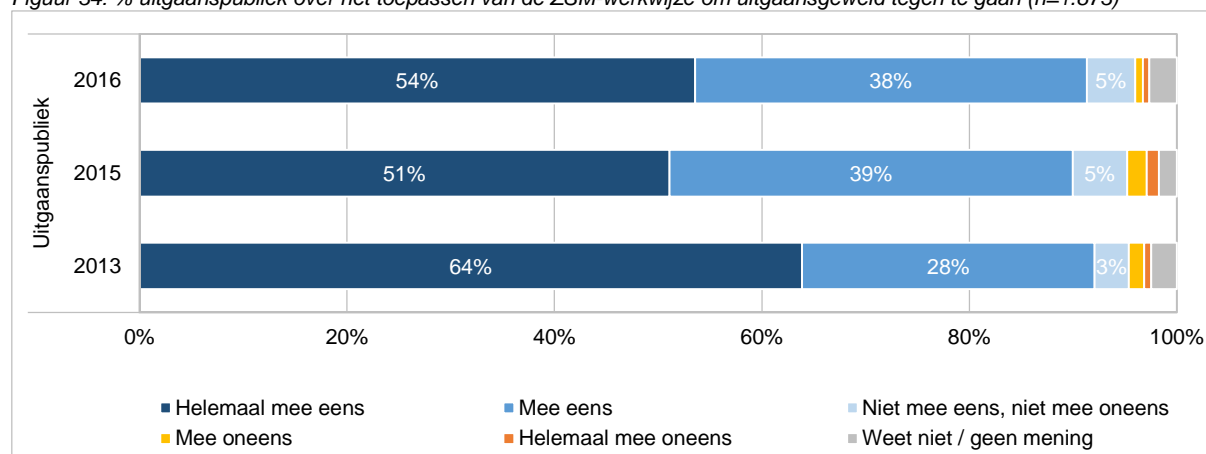
De politie in 's-Hertogenbosch werkt met mini-camera's. De zogenaamde bodycams zijn onder andere in gebruik bij agenten die in het weekeinde optreden tijdens de uitgaansavonden. De camera's zijn onder meer geïnstalleerd in de helm van agenten die op de fiets surveilleren. De opnamen kunnen van pas komen bij het opsporen van verdachten. En ze kunnen geschikt zijn als (ondersteunend) bewijsmateriaal bij rechtszaken^e.

8.4 ZSM-werkwijze

Het Openbaar Ministerie (OM) werkt aan een snelle afhandeling van criminaliteit: de ZSM (zo spoedig mogelijk)-werkwijze. Bij de aanhouding van verdachten wordt in bijna alle *eenvoudige* zaken binnen zes uur een beslissing genomen over een eventuele straf, zoals een geldboete of taakstraf. Indien men hier bezwaar tegen aantekent, dan komt de zaak alsnog voor de rechter. Tijdens het uitgaan betekent dit bijvoorbeeld dat verdachten van een vechtpartij *lik op stuk* krijgen^e.

De meeste horecaondernemers vinden de ZSM-maatregelen een (zeer) goede maatregel om het geweld in de uitgaansuren tegen te gaan^d. Ook 91 procent van het uitgaanspubliek vindt de ZSM-werkwijze effectief om uitgaansgeweld tegen te gaan. Eén procent is het (helemaal) oneens met het lik-op-stukbeleid. In 2015 was dit nog drie procent^c.

Figuur 34: % uitgaanspubliek over het toepassen van de ZSM-werkwijze om uitgaansgeweld tegen te gaan (n=1.873)



Bron: Digipanel

8.5 Lokaalverbod

Bezoekers die een strafbaar feit plegen en/of zich niet houden aan de huisregels kunnen middels een lokaalverbod worden geweerd uit een horecaonderneming. Het verbod kan per onderneming (individueel) of voor meerdere ondernemingen tegelijk worden opgelegd (collectief). Volgens de KHN nemen nu ongeveer 60 tot 65 zaken deel aan de collectieve horecaontzegging. Dit aantal groeit nog steeds^e.

Ongeveer zestig procent van de horecaondernemers geeft aan deel te nemen aan de regeling van de collectieve horecaontzegging. Ongeveer dertig procent zegt hier niet aan deel te nemen. De rest weet niet of zij deelnemen. Drie kwart van de horecaondernemers denkt dat de collectieve horecaontzegging bijdraagt aan het terugdringen van de overlast in de horeca. Een enkeling denkt van niet^d. Volgens de politie werkt het lokaalverbod goed. In sommige gevallen begrijpt de KHN niet waarom er geen lokaalverbod wordt opgelegd^e.

Bijna de helft van de horecaondernemers houdt een zogenaamde 'zwarte lijst' bij van personen die de toegang tot het bedrijf is ontzegd, zonder dat er sprake is van een individuele of collectieve horecaontzegging^d.

8.6 Gebiedsontzegging

Personen die strafbare feiten plegen kunnen door middel van een gebiedsontzegging op grond van de Algemene Plaatselijke Verordening uit de uitgaansgebieden (openbare ruimte) geweerd worden gedurende een bepaalde periode. Zij krijgen eerst een waarschuwing van de politie. Als zij daarna een strafbaar feit plegen dan krijgen zij een 24 uren gebiedsontzegging uitgereikt door de politie. Plegen zij binnen 6 maanden opnieuw een strafbaar feit, dan kunnen ze een gebiedsontzegging van vier weken krijgen. Deze wordt dan opgelegd door de burgemeester^e.

De gebiedsontzegging werd vorig jaar nauwelijks ingezet door de politie. De politie geeft aan dat gebiedsontzeggingen nu weer meer worden ingezet. De politie geeft aan dat het opleggen van een gebiedsontzegging veel inspanning kost en weinig oplevert; iemand die uitgaat is te weinig in de stad om hinder van de maatregel te ondervinden. Een ander nadeel bij toepassing van de gebiedsontzegging is dat er geen koppeling is met het collectief lokaalverbod. Dit is uit privacyoverwegingen ook niet mogelijk. Portiers weten daardoor niet wie mogelijk een gebiedsontzegging heeft en kunnen de bezoeker niet weren^e.

9. Horeca

Dit hoofdstuk gaat specifiek over de horeca in het uitgaansgebied. Hanteren de horecazaken een deurbeleid en is dit duidelijk voor het uitgaanspubliek? Zetten horecaondernemers portiers in om de veiligheid voor hun werknemers en gasten te waarborgen?

Het hoofdstuk wordt afgesloten met het sluitingstijdenbeleid. Hoe denkt men over het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken? En wat zijn de effecten van het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken?

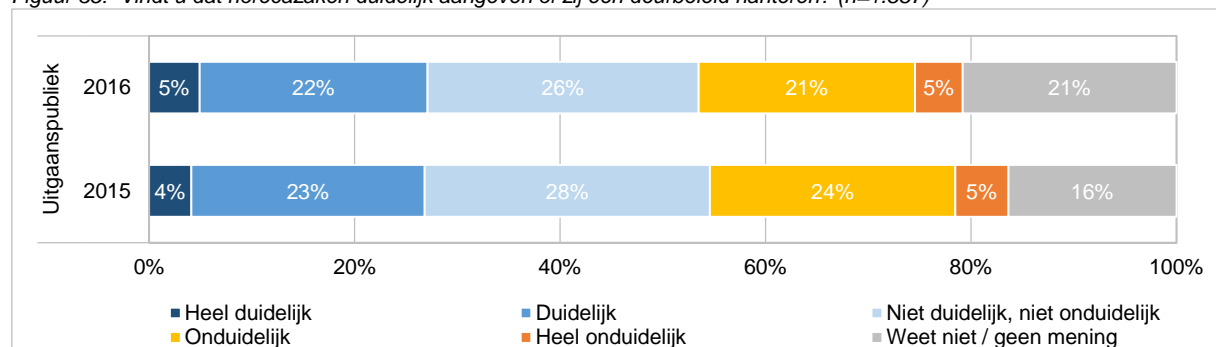
9.1 Deurbeleid

Veel horecaondernemers hanteren een zogenaamd deurbeleid. Daarbij worden eisen gesteld aan de bezoekers die worden binnengelaten. Dit om de veiligheid van gasten en medewerkers te kunnen waarborgen. Daarbij wordt bijvoorbeeld gelet op de leeftijd van gasten en op ongewenst gedrag, bijvoorbeeld veroorzaakt door alcohol- of drugsgebruik. Als mensen niet voldoen aan de daarvoor gestelde eisen, kunnen zij geweigerd worden^e.

Ongeveer negentig procent van de horecaondernemers geeft aan dat hun bedrijf huisregels heeft waar bezoekers zich aan moeten houden. Bij ongeveer tachtig procent zijn de huisregels conform de regels van KHN^d. Dit wordt kenbaar gemaakt via een bordje naast de ingang^e. Bij twee derde van de gelegenheden hangen de huisregels aan de muur in de entree of uitgaansruimte. Bij ongeveer dertig procent liggen de huisregels ter inzage achter de bar^d.

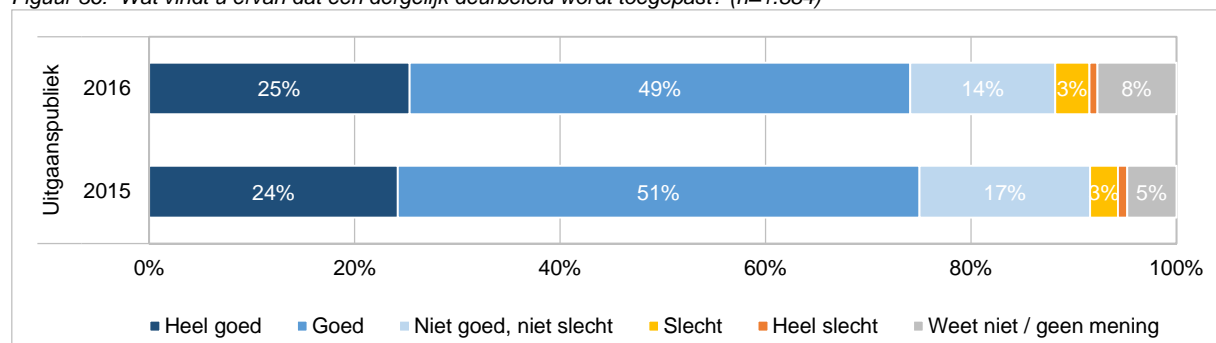
Ruim een kwart van het uitgaanspubliek vindt dat horecazaken duidelijk aangeven of zij een deurbeleid hanteren (27%). Ongeveer evenveel mensen vinden dit echter onduidelijk (26%). Wel vindt drie kwart van het uitgaanspubliek het goed dat een dergelijk deurbeleid wordt toegepast. Slechts een klein deel is het hier niet mee eens (4%)^c.

Figuur 35: Vindt u dat horecazaken duidelijk aangeven of zij een deurbeleid hanteren? (n=1.887)



Bron: Digipanel

Figuur 36: Wat vindt u ervan dat een dergelijk deurbeleid wordt toegepast? (n=1.884)



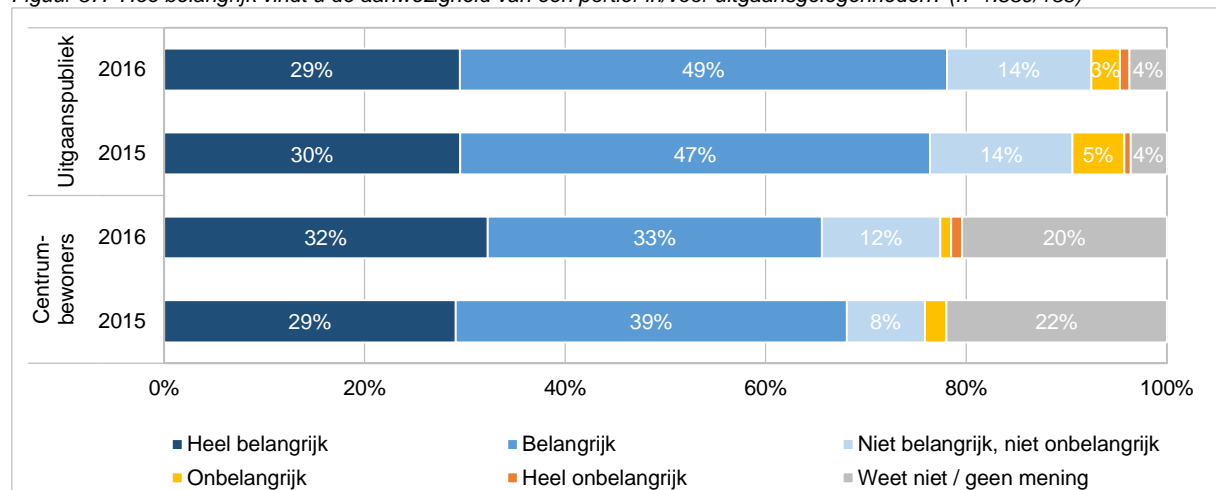
Bron: Digipanel

Zes procent van het uitgaanspubliek geeft aan de afgelopen twaalf maanden wel eens te zijn geweigerd tijdens het uitgaan in 's-Hertogenbosch. De voornaamste redenen die voor de weigering werden gegeven waren dat de gelegenheid vol was, men geen vaste klant is, leeftijd of uiterlijke verschijning. Eén respondent geeft aan niet naar binnen te mogen vanwege een lichamelijke beperking. Niet alle afgewezenen denken dat de genoemde reden de ware reden was voor de weigering. Zij denken het vaakst geweigerd te zijn vanwege hun uiterlijk of afkomst/nationaliteit/huidskleur. Van hen voelde ongeveer de helft zich gediscrimineerd. Echter, vrijwel niemand heeft naar aanleiding van de discriminatie melding of aangifte gedaan of andere acties ondernomen; één respondent heeft het voorval gemeld bij het bedrijf waar het voorval zich afspeelde^c.

9.2 Verdediging en beveiliging

Horecaportiers beveiligen personen en goederen binnen of bij binnenkomst aan de deur van een horecaonderneming. Drie kwart van het uitgaanspubliek en twee derde van de centrumbewoners vindt het (heel) belangrijk dat er een portier aanwezig is in/voor uitgaansgelegenheden. Een klein deel van het uitgaanspubliek (4%) en centrumbewoners (2%) vindt dit onbelangrijk. De overige mensen zijn neutraal, weten het niet, of hebben geen mening hierover^c.

Figuur 37: Hoe belangrijk vindt u de aanwezigheid van een portier in/voor uitgaansgelegenheden? (n=1.889/138)



Bron: Digipanel

Ongeveer veertig procent van de horecaondernemers geeft aan een portier in dienst te hebben. De portiers zijn voornamelijk op de zaterdag- en vrijdagavond aanwezig. Op deze avonden staan ze bij de meeste gelegenheden tot 4.00 – 5.00 uur voor de deur. Enkele horecaondernemers geven aan alleen bij bepaalde gebeurtenissen een portier in te zetten, bijvoorbeeld met carnaval^d.

De portiers en politie houden contact met elkaar via de horecatelefoon. Een horecatelefoon is een speciaal telefoonnummer waarmee horecaondernemers en portiers tijdens uitgaansavonden direct kunnen bellen met de surveillerende agenten. Het voordeel is dat er, zonder tussenkomst van een regionale meldkamer, direct contact is met de politie. De politie geeft aan dat de horecatelefoon regelmatig wordt gebeld. Zij zien hierbij geen veranderingen met voorheen^e.

Ongeveer twee derde van de horecaondernemers geeft aan dat zichzelf of iemand van het personeel (buiten de portier om) een cursus hebben gevolgd voor omgaan met agressie. Daarnaast geven bijna alle ondernemers aan dat zichzelf of iemand van hun personeel in het bezit is van een BHV of EHBO-diploma^d.

9.3 Sluitingstijdenbeleid

Horecazaken mogen in 's-Hertogenbosch zeven dagen per week open zijn tot 2.00 uur. Horecazaken kunnen voor het weekend (vrijdag- en zaterdagavond/-nacht) een weekendontheffing bij de gemeente aanvragen. De gemeente kijkt, in overleg met de politie, of de ruimere openingstijden geen gevaar opleveren voor de openbare orde en veiligheid. Ook beoordeelt de gemeente of de omgeving niet te veel overlast zal ervaren door de ruimere openingstijden. Horecazaken in de uitgaansgebieden die aan alle voorwaarden voldoen komen in aanmerking voor een ontheffing. Met een weekendontheffing mogen horecazaken op vrijdag- en zaterdagavond/-nacht open blijven tot 4.00 uur^e.

Dansgelegenheden kunnen een nachtontheffing aanvragen. Ook hierbij beoordeelt de gemeente, in overleg met de politie, of een nachtzaak geen problemen oplevert voor de openbare orde en veiligheid van de woon- en leefomgeving. Dansgelegenheden mogen dagelijks open zijn van 17.00 tot 4.00 uur, en in het weekend (vrijdag- en zaterdagavond/-nacht) van 17.00 tot 5.00 uur.

's-Hertogenbosch heeft maximaal vier nachtzaaken. Dit zijn momenteel^e:

- De Carrousel (Karrenstraat)
- Ushiwawa (Karrenstraat)
- De Taveerne (Torenstraat)
- P79 (Plein 79) (Markt)

Door verschillende sluitingstijden te hanteren ontstaat er spreiding van bezoekers op weg naar huis. Daarnaast is er een zogenaemde *coolingdown periode*. Dit is een periode die toewerkt naar het uiteindelijke sluitingstijdstip. Dit houdt onder andere in dat in alkoholschenkende zaken vanaf een half uur voor sluitingstijd geen consumpties meer worden verstrekt en er geen muziek meer ten gehore wordt gebracht^e.

De meeste horecaondernemers vinden de huidige sluitingstijden goed. Enkele horecaondernemers willen vrije openingstijden/ langer open, terwijl enkele andere horecaondernemers vinden dat de horeca standaard eerder mag sluiten, bijvoorbeeld om 2.00 uur^d.

9.4 Pilot venstertijden

Venstertijden zijn de tijden waarop horecazaken bezoekers binnen mogen laten. Na het verstrijken van de venstertijd mogen horecazaken geen nieuwe bezoekers meer binnenlaten, alleen naar buiten. Volgens het Centrum voor Criminaliteitspreventie en Veiligheid (CCV) dragen venstertijden (wel eruit, niet meer erin) bij aan een vermindering van het alcoholgebruik en spreiding van drukte, zodat overlast en uitgaansgeweld verminderen¹⁰.

In 2014 heeft Koninklijke Horeca Nederland afdeling 's-Hertogenbosch (KHN) verzocht om een pilot met verruiming van de venstertijden voor de nachtzaken. De achterliggende reden hiervan is, dat door het gelijkstellen van de venstertijden van de nachtzaken met die van de reguliere alcohol schenkende '4-uurszaken' er regelmatig discussies aan de deur ontstaan als bezoekers na 3:00 uur niet (meer) naar binnen mogen. Dit leidt tot onbegrip, onrust aan de deur en vergroot het risico op escalaties.

KHN heeft er daarom voor gepleit, dat de venstertijd van de nachtzaken verruimd wordt naar 3.30 uur. Op die manier kunnen ná 3.00 uur portiers van de reguliere 4-uurszaken mensen doorverwijzen naar ofwel een eetgelegenheid met een weekendontheffing ofwel een nachtzaak. Verwacht werd dat dit leidt tot minder discussies en escalaties aan de deur en dus tot minder overlast in de periode tussen 3.00 en 3.30 uur. Ook de politie verwachtte dat dit een positief effect kan hebben.

Naar aanleiding van het verzoek van KHN zijn de ervaringen met de venstertijden besproken met KHN (incl. portiers-organisatie), de Bewonersvereniging Leefbare Binnenstad (BLB), politie en gemeente. Betrokken partijen hadden geen bezwaar tegen een pilot met een verruiming van de venstertijd voor de nachtzaken tot maximaal 03.30 uur, op voorwaarde dat de pilot geëvalueerd zou worden.

Sinds 1 juli 2015 draait de pilot met betrekking tot het *verruimen* van de venstertijden van nachtzaken in het centrum van 's-Hertogenbosch. De venstertijden voor alcohol schenkende horecazaken met een weekendontheffing bleef 3.00 uur (open tot 4.00 uur). De venstertijd van de nachtzaken (open tot 5.00 uur) zijn met de pilot verruimd van 3.00 tot 3.30 uur voor de nacht van vrijdag op zaterdag en van zaterdag op zondag.

9.4.1 Beleving verruimen venstertijden

Aan de mensen die in het centrum van 's-Hertogenbosch wonen is gevraagd wat men er van vindt dat de venstertijden van nachtzaken zijn aangepast. 44 procent van de centrumbewoners die wel eens uitgaan vindt het een goede maatregel. Van de centrumbewoners die niet uitgaan vindt slechts 20 procent het een goede maatregel. Respectievelijk 14 procent en 30 procent vindt het slecht dat de nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers binnen mogen laten. Opvallend is dat ten opzichte van vorig jaar meer respondenten de vraag met 'weet niet/geen mening' beantwoorden^c.

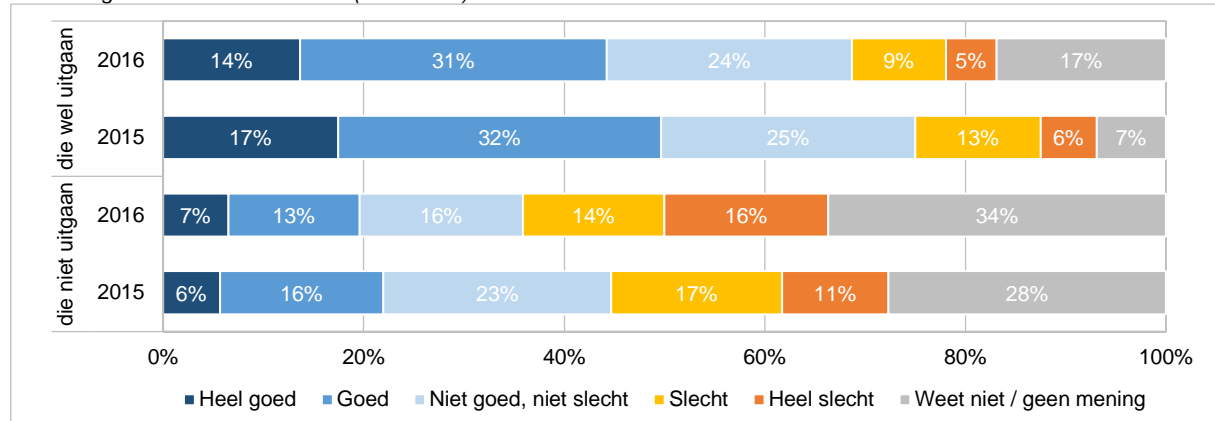
Aan de respondenten die het (heel) slecht vinden dat nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers binnen mogen laten is gevraagd waarom zij dit (heel) slecht vinden. De meesten van hen geven aan dat zij vinden dat de horeca sowieso al te lang open is; zij willen niet alleen dat de venstertijden worden vervroegd, maar ook de sluitingstijden. Het verruimen van de venstertijden/de lange openingstijden leidt volgens hen ertoe dat mensen langer blijven doordrinken en dat de duur van de overlast langer is. Ook geven enkele mensen aan dat het verruimen van de venstertijden ertoe leidt dat mensen pas later uitgaan/meer indrinken voor het uitgaan. Een groep mensen is bang dat het verruimen van de venstertijden ertoe leidt dat de nachtzaken straks langer open mogen blijven^c.

Een kleinere groep respondenten wil de oorspronkelijke venstertijden weer terug. Deze zorgde volgens hen voor meer duidelijkheid bij het uitgaanspubliek en voor een kortere duur van de overlast.

¹⁰ Bron: www.hetccv.nl.

Een aantal andere respondenten is het oneens met de stelling omdat zij juist voor vrije venster- en sluitingstijden zijn^c.

Figuur 38: Wat vindt u ervan dat nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers binnen mogen laten? De mening van centrumbewoners... (n=325/138)



Bron: Digipanel

Zestig procent van de horecaondernemers vindt het (heel) goed dat nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers mogen binnenlaten. Zij geven aan dat zij hierdoor 'betere zaken' doen; bezoekers blijven langer in de horecazaken met een weekendonthefing, omdat ze nu later terecht kunnen in de nachtzaken. Daarnaast geven horecaondernemers aan dat er minder discussie is aan de deur en dat er een natuurlijker verloop/meer spreiding is van het uitgaanspubliek^d.

Daarentegen vindt een kwart van de horecaondernemers het verruimen van de venstertijden van nachtzaken (heel) slecht. Zij geven aan dat er door de verruiming langer onrust en geluidsoverlast is op straat. Ook geven enkele ondernemers aan dat uitgaanspubliek door het verruimen van de venstertijden later de stad in gaan. Voor de start van de pilot vond maar tien procent van de ondernemers het verruimen van de venstertijden voor nachtzaken een slecht idee^d.

Verschillende ondernemers geven aan dat zij het venstertijdenbeleid onduidelijk vinden voor bezoekers, met name voor bezoekers van buiten 's-Hertogenbosch. De venstertijden leveren wel eens discussie op met bezoekers. Ook zorgen de venstertijden wel eens voor problemen met rokers of met bezoekers die vrienden op de taxi willen zetten en zelf weer terug willen keren. Zij mogen na 3.00/3.30 uur niet meer terug naar binnen, terwijl hun vrienden nog binnen zijn of hun jas nog binnen hangt. Dit terwijl de kroeg wel nog open is^d. De politie en KHN herkennen dit beeld^e.

De ervaring van de KHN is dat het verruimen van de venstertijden meer rust in het uitgaansgebied brengt; het uitgaanspubliek is minder gehaast om op tijd door te gaan naar een nachtzaak. Door de spreiding van de venstertijden blijven bezoekers nu langer in het café voor men naar een nachtzaak gaat. Ook als bezoekers nu bij een 'normaal café' niet meer binnen mogen na 3.00 uur, kunnen zij tot 3.30 uur worden doorgestuurd naar de nachtzaken. Doordat ze een alternatief hebben is er minder discussie aan de deur. Dit zorgt volgens de KHN voor minder druk op de portiers, zowel van de '4-uurszaken' als van de nachtzaken^e.

Het horecadetachment van de politie geeft aan dat zij weinig verschil merken van het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken. Op locaties als de Parade blijft het zaterdagochtend na 3.00 uur erg druk. Ze ervaren echter geen negatieve effecten van het verruimen van de venstertijden^e.

9.4.2 Effecten verruimen venstertijden nachtzaken

De verwachting van het verruimen van de venstertijden bij nachtzaken vooraf was^e:

- Minder incidenten op straat;
- Minder discussie met bezoekers aan de deur (en dus minder overlast); de venstertijd voor horecazaken met een weekendontheffing is 3:00 uur (open tot 4.00 uur). Met het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken kunnen de portiers van de horecazaken met een weekendontheffing bezoekers tussen 3:00 uur en 3:30 uur doorsturen naar de nachtzaken;
- Hierdoor staat er minder druk op portiers/horecaondernemers en het woon- en leefklimaat^e.

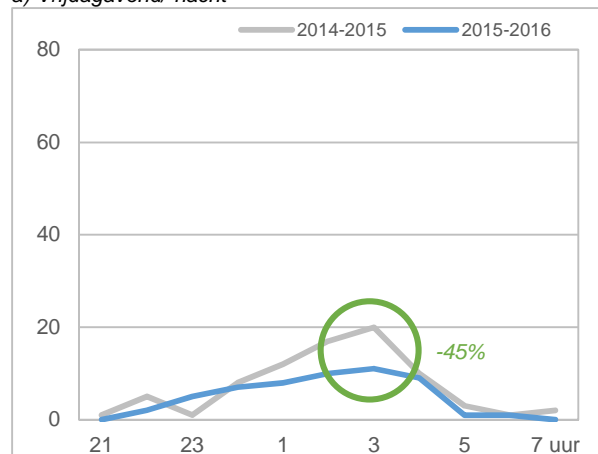
Minder incidenten op straat?

Eén van de aanleidingen om een pilot uit te voeren met het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken was een piek van het uitgaansgeweld op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur (zie § 3.1). Dit was het tijdstip tussen de venstertijden en sluitingstijden. Door het invoeren van de ruimere venstertijden was de verwachting dat deze piek 'breder' zou worden.

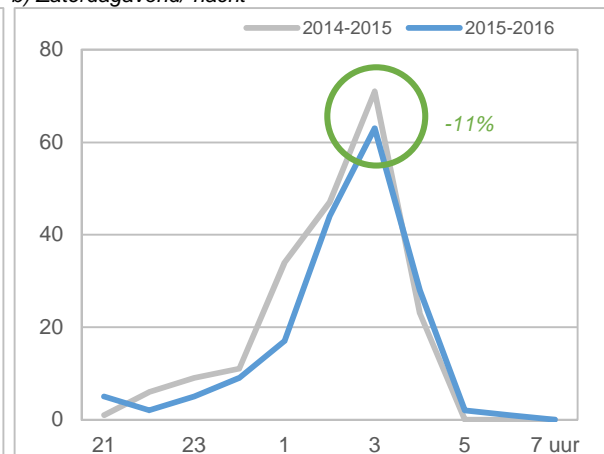
Sinds de invoering van de pilot is het uitgaansgeweld op zaterdagavond tussen 3.00 en 4.00 uur met 11 procent afgenomen. Op de vrijdagavond daalde het aantal geweldsincidenten op dit tijdstip met zelfs 45 procent. Ook in de uren ervoor en erna nam het aantal geweldsincidenten af of bleef ongeveer gelijk. In totaal daalde het aantal geweldsincidenten op de vrijdagavond met 33 procent en op zaterdagavond met 13 procent.

Figuur 39: Spreiding geweldsincidenten per uitgaansavond in het centrum van 's-Hertogenbosch (periode 1 juli t/m 30 juni)

a) Vrijdagavond/-nacht



b) Zaterdagavond/-nacht



Bron: Informatiemodel Nederlandse Politie

Op de locaties waar de nachtzaken zijn gevestigd (Karrenstraat, Torenstraat, Markt) waren in de periode juli 2015 tot en met juni 2016 in totaal 90 geweldsincidenten. In dezelfde periode een jaar eerder waren er in totaal 104 incidenten van uitgaansgeweld. Dit is een afname van 13 procent.

Ook de beleving van geweldsincidenten is het afgelopen jaar verbeterd. Ten opzichte van 2015 geven minder uitgaanders aan dat er in het uitgaansgebied vaak sprake is van:

- geweld op straat
- scheldpartijen
- vrouwen en meisjes die worden nagefloten, nageroepen, of op een andere manier ongewenste aandacht krijgen.

Minder discussie met bezoekers aan de deur?

Een andere aanleiding voor de pilot was discussie met bezoekers aan de deur. In 2012 werden venstertijden voor de horeca ingevoerd. Voor zowel de nachtzaken (open tot 5.00 uur) als de alcohol schenkende horecazaken met een weekendonthefing (open tot 4.00 uur) is de venstertijd voor de nacht van vrijdag op zaterdag en zaterdag op zondag gesteld op 3.00 uur. Voor (alcoholvrije) eetgelegenheden met een weekendonthefing geldt een venstertijd van 3.30 uur. Volgens de KHN ontstonden er door de gelijke venstertijden van nachtzaken en '4-uurszaken' regelmatig discussies aan de deur als bezoekers na 3:00 uur niet naar binnen mochten. De venstertijden leidden tot onbegrip, onrust aan de deur en vergrootten het risico op escalaties.

Zestig procent van de horecaondernemers vindt het (heel) goed dat nachtzaken tot 3.30 uur bezoekers mogen binnenlaten. Zij geven onder andere aan dat dit komt doordat er minder discussie is aan de deur en dat er een natuurlijker verloop/meer spreiding is van het uitgaanspubliek^d. Dit is ook de ervaring van de KHN. Het verruimen van de venstertijden brengt meer rust in het uitgaansgebied; het uitgaanspubliek is minder gehaast om op tijd naar een nachtzaak te gaan. Door de spreiding van de venstertijden blijven bezoekers nu langer in de '4-uurszaken' voor men naar een nachtzaak gaat. Ook als de bezoekers hier niet meer binnen mogen na 3.00 uur, dan kunnen zij tot 3.30 uur worden doorgestuurd naar de nachtzaken. Doordat ze een alternatief hebben is er minder discussie aan de deur. Dit zorgt volgens de KHN voor minder druk op de portiers, zowel van de '4-uurszaken' als van de nachtzaken.

Echter, een kwart van de horecaondernemers vindt het verruimen van de venstertijden van nachtzaken (heel) slecht. Zij geven aan dat er door de verruiming langer onrust en geluidsoverlast is op straat. Voor de start van de pilot vond maar tien procent van de ondernemers het verruimen van de venstertijden voor nachtzaken een slecht idee^d.

Het horecadetachment van de politie geeft aan dat zij weinig verschil merken sinds het verruimen van de venstertijden van de nachtzaken. Op locaties als de Parade blijft het zaterdagnacht na 3.00 uur erg druk. Ze ervaren echter geen negatieve effecten van het verruimen van de venstertijden^e.

Minder druk op het woon- en leefklimaat?

De verwachting was dat er door:

- minder incidenten op straat en
- minder discussie met bezoekers aan de deur er
- minder druk op het woon- en leefklimaat in het centrum zou ontstaan.

Ten opzichte van 2015 voelen minder centrumbewoners zich wel eens onveilig rondom uitgaansgelegenheden. Ook geven minder centrumbewoners aan dat er in het uitgaansgebied *vaak* sprake is van discriminatie, vrouwen die ongewenste aandacht krijgen, bedreiging, zakkenrollen/beroving en dronken mensen op straat. Op de meeste andere delicten en overlastsituaties worden geen noemenswaardige verschillen gevonden^c.

Wel geven meer centrumbewoners aan dat er *vaak* scheldpartijen zijn in het uitgaansgebied. Ook geven meer centrumbewoners aan dat er *vaak* geluidsoverlast is, zowel van uitgaanspubliek als van horecagelegenheden^c. Volgens de politieregistraties heeft de pilot geen negatief effect op de geluidsoverlast. In de periode juli 2015 tot en met juni 2016 werden er op de uitgaansavonden 37 procent minder incidenten van geluidsoverlast door de politie geregistreerd dan in dezelfde periode een jaar eerder. Echter, het aantal incidenten van geluidsoverlast rond het tijdstip van de venstertijden (3.00/3.30 uur) is ongeveer gelijk gebleven^a.

In de straten waar de nachtzaken zijn gevestigd (Karrenstraat, Markt en Torenstraat), is het aantal incidenten van geluidsoverlast iets toegenomen. In deze drie straten werden in de periode 2015-2016 door de politie zeven incidenten van geluidsoverlast geregistreerd. In de periode 2014-2015 betrof dit vier incidenten. Echter, in de periode 2015-2016 vonden de incidenten op deze locaties plaats tussen 22.00 uur en 2.00 uur. De geregistreerde geluidsoverlast is dus niet te relateren aan de pilot venstertijden^a.

Overall geven ten opzichte van vorig jaar meer centrumbewoners aan dat de horeca gerelateerde overlast in de afgelopen twaalf maanden is toegenomen. In 2016 geeft veertien procent van de centrumbewoners die *niet* uitgaan dit aan, versus vijf procent in 2015^c.

Bijlage A: Bronnen

In de 'Evaluatie Kwaliteitsmeter Veilig Uitgaan' wordt gebruik gemaakt van diverse bronnen. Bijvoorbeeld van politiecijfers, het Digipanel en een vragenlijst onder horecaondernemers. In de tekst wordt met eindnoten aangegeven van welke bronnen de resultaten afkomstig zijn. Ook wordt bij elke figuur vermeld van welke bron de informatie afkomstig is. Hieronder worden de verschillende bronnen kort besproken.

a. Politiecijfers

De politie houdt incidenten, misdrijven en aangiften bij in het registratiesysteem *Informatiemodel Nederlandse Politie* (INP). In deze rapportage worden de bij de politie geregistreerde incidenten gepresenteerd. *Incidenten* zijn alle voorvallen die bij de politie zijn gemeld, of voorvallen die de politie zelf waarneemt. Dat zijn niet alleen strafbare feiten, maar bijvoorbeeld ook meldingen van overlast¹¹. *Misdrijven* zijn alle strafbare feiten die bij de politie ter kennis zijn gekomen, en die door de wet als misdrijf zijn aangemerkt. *Aangiften* zijn alle strafbare feiten waarvan door burgers melding is gedaan bij de politie, en waarbij een aangifte is opgenomen.

In de evaluatie komen de incidenten aan bod die plaatsvinden in het centrum van 's-Hertogenbosch (Binnenstad centrum en Binnenstad oost). Hierbij wordt ingezoomd op de incidenten die plaatsvinden op de uitgaansavonden (donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond/-nacht van 21.00 tot 8.00 uur)¹². In tabel 2 is een overzicht opgenomen van de gebruikte politiecijfers.

Dark number

Bij de beeldvorming naar aard en omvang van uitgaansproblematiek dient rekening te worden gehouden met een verschil in meldings- en aangiftebereidheid van slachtoffers en getuigen. Niet alle slachtoffers doen aangifte bij de politie. Dit houdt in dat een deel van de gepleegde feiten niet bekend is bij de politie. De meldings- en aangiftebereidheid verschilt per type delict. Bij geweldsincidenten is de meldings- en aangiftebereidheid doorgaans hoger, terwijl de bereidheid bij overlastincidenten (bv. wildplassen en geluidsoverlast) doorgaans lager zal zijn.

'Vervuiling' van politiecijfers

Bij de interpretatie van de politiecijfers dient rekening te worden gehouden met de mate waarin incidenten gerelateerd kunnen worden met uitgaan. Met andere woorden hoeft een incident tijdens uitgaansuren in het centrum niet direct het gevolg te zijn van uitgaan. Een geweldsincident tijdens een uitgaansavond zou in plaats van uitgaansgeweld ook een incident in de relationele sfeer kunnen zijn. In het registratiesysteem van de politie wordt niet geregistreerd of een incident gerelateerd is aan uitgaan. Om toch een goed beeld te krijgen van de uitgaansproblematiek is gekozen om de gewelds- en overlastincidenten te filteren op uitgaanstijdstippen in het centrum. Echter, het kan zijn dat niet alle incidenten gerelateerd zijn aan uitgaan. Daar staat tegenover dat er redelijkerwijs ook incidenten buiten uitgaansuren en uitgaansgebieden plaatsvinden die wel te relateren zijn aan uitgaan, bijvoorbeeld incidenten 's middags op het terras, of 's nachts in andere buurten op de terugreis naar huis. Er wordt aangenomen dat deze nuance elkaar opheft en daardoor een representatief beeld van de politiecijfers overblijft.

¹¹ Soms worden er bij één registratie meerdere incidenten weggeschreven. Bijvoorbeeld bij een overval (hoofdincident) waar ook is geschoten: het subincident poging moord/doodslag telt zwaarder mee. Deze evaluatie gaat alleen in op het zwaarste incident van de registratie.

¹² Bij de politiecijfers is voor het tijdstip van het incident uitgegaan van de 'beginpleegtijd'.

Tabel 2: Gebruikte incidentsoorten INP-model

Delict/overlastvorm	Maatschappelijke klasse (incidentsoort)
Bedreiging	Overlast stalker (E391)
	Bedreiging (F530)
	Overige misdrijven tegen de persoonlijke vrijheid (F531)
	Gijzeling ontvoering (F532)
Mishandeling	Stalking (F533)
	Schietpartij (zonder gevolg) (E10)
	Vechtpartij (zonder gevolg) (E11)
	Steekpartij (zonder gevolg) (E15)
	Ruzie/twist (zonder gevolg) (E16)
	Eenvoudige mishandeling (F550)
	Zware mishandeling (F551)
Openlijk geweld	Overige mishandeling (F552)
	Openlijke geweldpleging tegen personen (F12)
Straatroof	Zakkenrollerij/Tassenrollerij met geweld (B40)
	Straatroof (B70)
Zakkenrollerij	Zakkenrollerij/Tassenrollerij (A40)
Discriminatie	Discriminatie (F50)
Geluidsoverlast	Geluidshinder horeca (M061)
	Geluidshinder evenement (M062)
Alcohol- en drugsoverlast	Overlast ivm alcohol/drugs (E38)
	Openbare dronkenschap (F010)
	Aantreffen drugs (geen verdachte) (F46)
	Overige drugsdelicten (F47)
Vernieling cq. zaakbeschadiging	Vernieling van/aan auto (C10)
	Vernieling van/aan openbaar vervoer (C20)
	Vernieling van/aan openbaar gebouw (C30)
	Vernieling overige objecten (C40)
	Vandalisme/Baldadigheid (C50)
	Openlijke geweldpleging tegen goederen (F11)

b. Discriminatiecijfers RADAR

Meldingen en klachten van discriminatie worden geregistreerd door RADAR. RADAR is een bureau voor gelijke behandeling en tegen discriminatie. Vanaf 1 april 2011 kunnen inwoners van de gemeente 's-Hertogenbosch met klachten en meldingen van discriminatie terecht bij RADAR. Zij registreren op welke grond (bijvoorbeeld nationaliteit, leeftijd, seksuele gerichtheid) en op welk maatschappelijk terrein (bijvoorbeeld arbeidsmarkt, politie en horeca) meldingen en klachten van discriminatie behelzen.

c. Digipanel Veilig Uitgaan

Via het Digipanel van de afdeling Onderzoek & Statistiek zijn leden benaderd om een vragenlijst over veilig uitgaan in te vullen. Ongeveer 8.500 Digipanelleden (van 16 jaar en ouder) zijn benaderd voor deelname aan het onderzoek; 45 procent heeft de vragenlijst ingevuld. Er wordt onderscheid gemaakt tussen enkele groepen:

Tabel 3: Respons Digipanel per groep

	2013	2015	2016
Respondenten die uitgaan in het centrum van 's-Hertogenbosch	1.770	1.984	2.082
↳ Respondenten die uitgaan én wonen in het centrum van 's-Hertogenbosch			358
Respondenten die niet uitgaan en wonen in het centrum van 's-Hertogenbosch	521	203	146
Overige respondenten	674	1.540	1.645
Totaal	3.404	4.015	3.873

In de vragenlijst worden uitgaanspubliek en centrumbewoners naar hun mening gevraagd over de veiligheid en leefbaarheid van het uitgaansgebied¹³. Waar mogelijk worden de ontwikkelingen ten opzichte van eerdere jaren gepresenteerd.

Van de respondenten zijn enkele achtergrondgegevens bekend, zoals geslacht, leeftijd en de woonbuurt. De verdeling van de respondenten naar deze achtergrondkenmerken is niet hetzelfde als de werkelijke verdeling binnen de gemeente. Om er zeker van te zijn dat de respons wel een goede benadering van de werkelijkheid is, zijn de resultaten *gewogen*. Wegen betekent dat de groepen die oververtegenwoordigd zijn, minder zwaar worden meegeteld. De groepen die ondervertegenwoordigd zijn, worden juist zwaarder meegeteld. Hierdoor zijn de resultaten representatief voor de hele bevolking.

d. Vragenlijst horecaondernemers

Aan horecaondernemers in het centrum van 's-Hertogenbosch die tijdens de uitgaansavonden zijn geopend is een uitnodigingsbrief gestuurd om een korte vragenlijst in te vullen over de veiligheid in het uitgaansleven. Zij konden de vragenlijst invullen op internet, of via een meegestuurde papieren vragenlijst. De vragenlijst gaat onder andere in op onveilige situaties, huisregels en beveiliging. De vragenlijst is naar 107 horecaondernemers verzonden. Na ca. drie weken is een herinneringsbrief gestuurd. In totaal hebben 36 ondernemers de vragenlijst ingevuld. Dit komt neer op een respons van 34 procent.

Van de respondenten heeft ongeveer drie kwart een (eet)café of discotheek. De overige respondenten hebben een restaurant, snackbar of een andere eetgelegenheid. De sluitingstijden van de horecagelegenheden staan gepresenteerd in tabel 4.

Tabel 4: Sluitingstijden responderende horecagelegenheden op donderdag-, vrijdag- en zaterdagavond

	Donderdagavond	Vrijdagavond	Zaterdagavond
<23.00 uur	3	1	2
0.00 uur	5	4	3
1.00 uur	7	4	4
1.30 uur		2	1
2.00 uur	19	14	12
3.00 uur		1	1
3.30 uur		7	2
4.00 uur	2	2	9
5.00 uur		1	2

e. Kwalitatieve informatie

Om de resultaten te verklaren zijn er bijeenkomsten georganiseerd met gemeente (afdeling OOV, stadstoezicht), politie en Koninklijke Horeca Nederland (KHN) afdeling 's-Hertogenbosch. Het doel van de bijeenkomsten was "het verhaal achter de cijfers" boven water te krijgen. De resultaten zijn met de veiligheidspartners besproken en er is gezocht naar verklaringen en achtergronden voor de resultaten. Deze input is verwerkt in de rapportage.

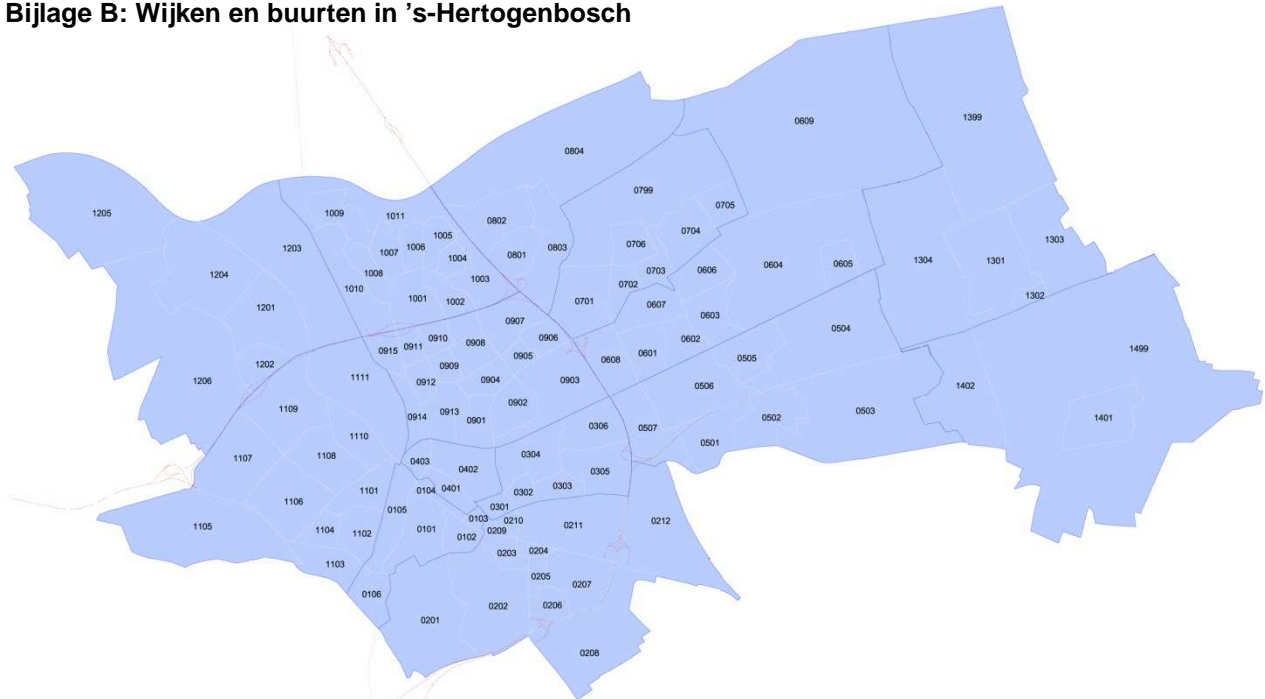
Naast deze informatie is ook (beleids)informatie opgenomen over maatregelen die in de gemeente genomen worden om overlast en criminaliteit terug te dringen. Dit wordt telkens bij het betreffende onderwerp besproken.

¹³ Er worden twee vragenlijsten gehanteerd. Eén vragenlijst is bedoeld voor het uitgaanspubliek en de andere vragenlijst voor centrumbewoners. Er zit echter ook overlap tussen deze groepen: mensen die uitgaan én in het centrum wonen. Zij kregen voorheen alleen de vragenlijst voor het uitgaanspubliek voorgelegd. Vanaf 2016 krijgen zij aanvullend vragen voorgelegd over overlast in het uitgaansgebied. Dit jaar worden voor een zuivere vergelijking voornamelijk de resultaten van de centrumbewoners die *niet* uitgaan gepresenteerd. Dit is belangrijk in verband met de evaluatie naar het verruimen van de venstertijden van nachtzaken. Indien er sterke afwijkingen zijn in de resultaten van centrumbewoners die *niet* en *wel* uitgaan, dan worden ook de resultaten van de laatste groep gepresenteerd.

f. Veiligheidsmonitor

Als laatste zijn ook enkele resultaten uit de veiligheidsmonitor opgenomen. De veiligheidsmonitor verschijnt tweejaarlijks. In de veiligheidsmonitor komt onder andere het oordeel van bewoners over de veiligheid rondom uitgaansgelegenheden aan bod.

Bijlage B: Wijken en buurten in 's-Hertogenbosch



01	BINNENSTAD	06	ROSMALEN NOORD	10	MAASPOORT
0101	BINNENSTAD CENTRUM	0601	T VEN	1001	ITALIAANSE BUURT
0102	BINNENSTAD OOST	0602	ROSMALEN CENTRUM	1002	MAASDAL
0103	DE HOFSTAD	0603	HONDSBERG	1003	ABDIJENBUURT
0104	BINNENSTAD NOORD	0604	KRUISSTRAAT	1004	LOKEREN
0105	HET ZAND	0605	BEDRIJVEN KRUISSTRAAT	1005	MAASSTROOM
0106	VUGHTERPOORT	0606	DE OVERLAET OOST	1006	STAATSLIEDENBUURT
02	ZUIDOOST	0607	DE OVERLAET WEST	1007	HET ZILVERPARK
0201	HET BOSSCHE BROEK	0608	A2 ZONE ROSMALEN NOORD	1008	MAASVALLEI
0202	ZUID	0609	ROSMALENSE POLDER	1009	MAASOEVER
0203	BAZELDONK	07	DE GROOOTE WIELEN	1010	BEDRIJVEN MAASPOORT
0204	BEDRIJVEN ZUID	0701	BRABANTPOORT	1011	OUD EMPEL
0205	GESTELSE BUURT	0702	DE GROOTE VLIET	11	WEST
0206	PETTELAARPARK	0703	VLIETDIJK	1101	BOSCHVELD
0207	DE MEERENDONK	0704	BROEKLAND	1102	PALEISKWARTIER
0208	KLOOSTERSTRAAT	0705	DE WATERTUINEN	1103	WILLEMSPOORT
0209	DE BOSSCHE PAD	0706	DE HOVEN	1104	DEUTEREN
0210	GREVELINGEN	0799	LANDELIJK GEBIED DE GROOTE WIELEN	1105	DE MOERPUTTEN
0211	AAWIJK ZUID	08	EMPEL	1106	DE SCHUTSKAMP
0212	BEDRIJVEN DE BRAND	0801	KOM EMPEL	1107	DE KRUIKAMP
03	GRAAFSEPOORT	0802	MAASAKKER	1108	DE RIETVELDEN OOST
0301	HINTHAMERPOORT	0803	EMPEL OOST	1109	DE RIETVELDEN WEST
0302	GRAAFSEBUURT ZUID	0804	DE KOORNWAARD	1110	VEEMARKTKWARTIER
0303	AAWIJK NOORD	09	NOORD	1111	ERTVELD
0304	GRAAFSEBUURT NOORD	0901	DE BUITENPEPERS	12	ENGELEN
0305	HINTHAM ZUID	0902	DE HERVEN	1201	KOM ENGELEN
0306	HINTHAM NOORD	0903	BEDRIJVEN DE HERVEN	1202	DE VUTTER
04	MUNTEL/VLIERT	0904	DE SLAGEN	1203	HENRIËTTEWAARD
0401	DE MUNTEL	0905	DE HAREN	1204	DE HAVERLEIJ
0402	DE VLIERT	0906	DE REIT	1205	BOKHOVEN
0403	ORTHENPOORT	0907	DE DONK	1206	ENGELERMEER
05	ROSMALEN ZUID	0908	DE ROMPERT	13	NULAND
0501	MALISKAMP WEST	0909	DE HAMBAKEN	1301	KOM NULAND
0502	MALISKAMP OOST	0910	SPROOKJESBUURT	1302	BEDRIJVENTERREIN NULAND
0503	HET VINKEL	0911	MUZIEKINSTRUMENTENBUURT	1303	DE LAGE KANT
0504	BINCKHORST	0912	EDELSTENENBUURT	1304	HEESEIND
0505	SPARRENBURG	0913	ORTHEN	1399	LANDELIJK GEBIED NULAND
0506	MOLENHOEK	0914	ORTHEN WEST	14	VINKEL
0507	A2 ZONE ROSMALEN ZUID	0915	BEDRIJVEN NOORD	1401	KOM VINKEL
				1402	VINKELOORD
				1499	LANDELIJK GEBIED VINKEL